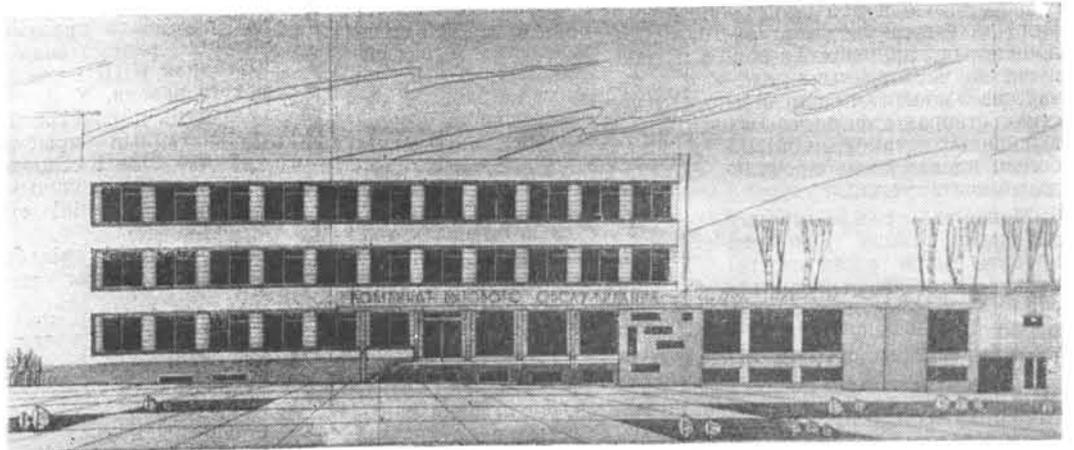

- Інжынер-канструктар Беларускага праектна-тэхналагічнага інстытута Т. КВЯТКЕВІЧ (справа) і галоўны мастак аддзела праектавання, тэхналогіі і арганізацыі швейнай вытворчасці Н. ЕРЗЯНКОВА за прымеркай спартыўнага касцюма. Манекеншчыца — Е. МЕЛЬНІКАВА.
- Кухар Ганна КРУПКО працуе ў сталовай, якая нядаўна адкрылася ў жылым гарадку Баранавіцкага баваўнянага камбіната.
- Такі камбінат бытавога абслугоўвання хутка будзе ўзведзены ў пасёлку Дзятлава Гродзенскай вобласці. Фота І. ЗМІТРОВІЧА і К. ЯКУБОВІЧА.

Для работнікаў друку, радыё і тэлебачання Беларускай сталіцы ў клубе журналістаў была праведзена чарговая прэс-канферэнцыя. На гэты раз перад імі выступіў міністр бытавога абслугоўвання насельніцтва БССР П. ПАПОУ.

У першыя пасляваенныя гады, калі людзям прыходзілася жыць у зямлянках, калі не халала кватэр, мы маглі толькі марыць аб механічных пральнях і салонах прыгажосці. У нас мала было тканін на вопратку, і таму мы не мелі патрэбы ў першакласных атэлье і высокакваліфікаваных майстрах.

Але той час даўно мінуў. Людзі сталі жыць заможна, выраслі іх духоўныя і матэрыяльныя запатрабаванні. Створанае не так даўно міністэрства бытавога абслугоўвання заклікана паляпшаць умовы быту гарадскога і сельскага насельніцтва, рабіць наша жыццё зручным і прыгожым. Аб тым, што ўжо зроблена, і аб перспектывах развіцця бытавога абслугоўвання раскажаў міністр на прэс-канферэнцыі. Перыяд, аб якім ідзе гаворка, — чатыры гады апошняй пяцігодкі. За гэты час на развіццё вытворчай базы міністэрства выдаткавала 40 мільянаў рублёў. Пабудавана і здадзена ў эксплуатацыю 470

Комфорт нашага быту

буйных прадпрыемстваў службы быту. Насельніцтва аказана паслуг больш чым на 346 мільянаў рублёў. Што гэта за паслугі?

У гарадах створаны аб'яднанні па індывідуальнаму пашыву і рамонту адзення і абутку, хімічнай чысціцы і фарбаванню адзення, рамонту бытавой тэхнікі. Віды і формы паслуг становяцца ўсё больш разнастайнымі, і цяпер іх налічваецца больш за 350. Сталі звычайнымі прыём заказаў на многія віды паслуг па тэлефоне, выезд работнікаў розных устаноў, у інтэрнаты, калгасы, саўгасы для прыёму заказаў, абслугоўванне ў жаночых цырульнях па абанементах, а таксама догляд дзяцей дома, калі бацькі ідуць на работу ці ў кіно, уборка кватэр, уручэнне падарункаў, прафілактычны догляд бытавых пры-

бораў на даму. Апошняя паслуга азначае, што за невялікую плату спецыялісты з майстэрні сочаць за спраўнасцю тэлевізара, халадзільніка, радыёпрыёмніка.

Якасць абслугоўвання не меншы клопат работнікаў службы быту, чым разнастайнасць відаў паслуг. Таму ў 1969 годзе павысілі сваю кваліфікацыю 2073 краўцы і закройшчыкі. У Рызе і Ленінградзе на рэспубліканскіх курсах мадэльераў вышэйшай кваліфікацыі навучалася 80 закройшчыкаў. А наогул кваліфікаваных рабочых для прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання рыхтуюць 17 прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў. Яны выпускаюць закройшчыкаў-мадэльераў, абутнікоў вышэйшай кваліфікацыі. За апошнюю пяцігодку было падрыхтавана 26 тысяч спецыялістаў.

Усімі пералічанымі відамі паслуг карыстаюцца не толькі гараджане, але і сельскія жыхары. За апошнія некалькі год пабудаваны сіламі калгасаў і саўгасаў і перададзены службе быту 553 памяшканні. Спецыялістаў для сельскіх камбінатаў, з улікам спецыфікі іх работы, навучаюць адразу некалькім прафесіям. Гэта спрыяе павышэнню якасці абслугоўвання і больш зручна для насельніцтва.

Замест перасоўных часовых майстэрняў у вёсках ствараюцца пастаянныя майстэрні або павільёны з комплекснымі прыёмнымі пунктамі на цэнтральнай сядзібе кожнага калгаса.

Усе сельскія і гарадскія прадпрыемствы бытавога абслугоўвання забяспечваюцца найвышэйшымі машынамі і абсталяваннем. 22 тысячы розных машын і прыбораў устаноўлена толькі за апошнія чатыры гады,

дзе тысячы адзінак рознага абсталявання перададзена сёлата сельскім майстэрням.

Паляпшаецца сервіс і ў месцах адпачынку працоўных, такіх, як Заслаўскае вадасховішча, азёры Нарач, Свіцязь, Белая, рэкі Дняпр, Нёман, Бярэзіна, Сож. Для таго, каб там было зручна адпачываць, каб не прыходзілася браць з сабой палаткі, раскладушкі, пасцельную бялізну, посуд, спартыўны інвентар, арганізавана 11 палатных гарадкоў, 20 выязных пунктаў пракату. Усё неабходнае можна набыць на месцы за зусім невялікую плату.

Усё больш і больш у гарадах і сельскай мясцовасці адкрываецца прадпрыемстваў быту. Вядзецца доследнае будаўніцтва камбінатаў бытавога абслугоўвання для сельскай мясцовасці на 8, 12 і 18 рабочых месцаў. У гарадах будуюцца пяціпавярховыя будынкі дамоў быту, у якіх размесцяцца майстэрні па пашыву і рамонту адзення і абутку, пункты пракату прадметаў культурна-бытавога і хатняга ўжытку, рамонту тэлевізараў і электрапрыбораў, хімічэстыкі, цырульні, фотаатэлье.

Жыццё наша з кожным годам паляпшаецца. Людзі хочуць жыць з максімальным камфортам. Наша задача, скажаў у заключэнне міністр, дапамагчы ім у гэтым.

ГРАМАДСТВА АДУКАВАННЫХ

Абодва універсітэты, 26 інстытутаў і некалькі соцень тэхнікумаў і прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў нашай рэспублікі зараз вядуць новы набор. Сёлета колькасць студэнтаў Беларусі навялічыцца прыблізна на 20 працэнтаў. Значна расшыраецца і сетка агульнаадукацыйных сярэдніх школ. Чым гэта выклікана?

Адукацыя ўсім — такі адзін з важнейшых прынцыпаў сацыялістычнага грамадства. У наш век навукова-тэхнічнай рэвалюцыя прад'явіла высокія патрабаванні да людзей, і таму імкліва ўзрастае роля ведаў. З гэтага пункту гледжання толькі што прыведзеныя лічбы аб нашым вышэйшай і сярэдняй адукацыі, здавалася б, не з'яўляюцца чымсьці выключным, а адлюстроўваюць натуральныя працэсы, што адбываюцца ў краіне.

Але давайце больш уважліва прыгледзімся да сацыяльнага боку справы. Мяркуючы самі: зрабішы ўсе віды навучання бясплатнымі, савецкае грамадства ліквідавала галоўную перашкоду на шляху кожнага, хто імкнецца да ведаў. У гэтым кірунку дзяржава пастаянна прадпрымае і дадатковыя захады.

Возьмем хаця б шырока развітую сістэму завочнай і вячэрняй адукацыі. Яна дае неабмежаваны магчымасці для тых, хто не здолеў па якіх-небудзь прычынах адразу пасля школы працягваць вучобу ў Інстытуце або тэхнікуме. Сістэма вячэрняй і завочнай адукацыі для таго і створана, каб людзі, ужо знаёмыя з практыкай, валодаючы той ці іншай прафесіяй, маглі ўдасканалваць свае веды, узняцца да ўзроўню, скажам, тэхніка або інжынера. Для гэтага ўведзены аплочваемы дзяржавай выпускі на час здачы экзаменаў, на многіх прадпрыемствах створаны філіялы тых вышэйшых устаноў, якія найбольш адпавядаюць профілю данай вытворчасці.

Менавіта ў гэтым кірунку год назад наша дзяржава зрабіла яшчэ адзін істотны крок — пры вышэйшых навучальных установах адкрыты падрыхтоўчыя факультэты для сельскай і рабочай моладзі. Іх мэта — ліквідаваць прабелы ў агульнаадукацыйнай падрыхтоўцы, якія іншы раз перашкаджаюць малым людзям паспяхова вытрымаць уступныя экзамены.

У нашай краіне вышэйшую і спецыяльную сярэднюю адукацыю ўжо зараз маюць 50 працэнтаў рабочых і 33 працэнта калгаснікаў. Нягледзячы на гэта, дзяржава робіць многае для таго, каб рост ведаў і культуры яшчэ больш поўна ахопліваў рабочае і сялянскае асяроддзе. Вось чаму дзесяцігадовы абавязковы школьны мінімум (замест існаваўшага раней васьмігадовага) уведзен не толькі ва ўсіх гарадскіх, а і ў сельскіх раёнах. Вось чаму нашы прафесіянальна-тэхнічныя вучылішчы, якія рыхтуюць кваліфікаваных рабочых і механізатараў для сельскай гаспадаркі, пераходзяць на больш працяглы, трох-чатырохгадовы курс навучання. Скончышы такое вучылішча, выпускнік атрымлівае

не толькі высокую вытворчую кваліфікацыю, а і сярэдняю адукацыю.

Такім чынам, сённяшняе савецкае грамадства ва ўсіх яго сацыяльных пластах — гэта грамадства з высокім адукацыйным узроўнем. Цяпер некаторымі нават выказваецца думка, што агульнаадукацыйны ўзровень многіх катэгорый рабочых аказаўся вышэйшым, чым таго патрабуе іх непасрэдная работа (ва ўсякім выпадку — на сённяшнім этапе).

Добра гэта ці дрэнна? Калі, зразумела, мець на ўвазе чалавека толькі з пункту гледжання звычайнага работніка, то выдаткі дзяржавы на «залішнюю» адукацыю здаюцца неразумнымі. Аднак сацыялістычнае грамадства ідзе на іх. Вось самы свежы прыклад: сёлета вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай установы нашай рэспублікі скончыла 56 тысяч чалавек, або на чатыры тысячы больш, чым летась. А, як вядома, падрыхтоўка, напрыклад, аднаго інжынера штогод абходзіцца дзяржаве не менш 800 рублёў.

У сферу адукацыі ў нас уцягваецца ўсё больш і больш людзей. Статыстыка сведчыць: на Беларусі зараз вучыцца кожны трэці жыхар. Адбываецца гэта таму, што сацыялістычнае грамадства разглядае чалавека не толькі як работніка, а ва ўсёй складанай сукупнасці яго дзейнасці. Кожны ж з нас не толькі працуе на заводзе, будоўлі, ва ўстанове ці ў сельскай гаспадарцы, але ўдзельнічае і ў культурным, палітычным, грамадскім жыцці.

Спашлемся хаця б на такі факт: больш за 80 тысяч працоўных Беларусі з'яўляюцца зараз дэпутатамі Саветаў розных ступеняў — ад мясцовых сельскіх да Вярхоўнага Савета рэспублікі і СССР. Сярод дэпутатаў палова — рабочыя і сяляне. Як вядома, пасля кожных выбараў Саветы абнаўляюцца не менш, чым напалавіну. Адным словам, для кожнага ёсць рэальная магчымасць прайсці праз Саветы школу дзяржаўнага кіравання. Вядома, дэпутат павінен быць не толькі добрым працаўніком, але і актыўным грамадскім дзеячом. А для гэтага патрэбны і жыццёвы вопыт, і веды.

Можна прывесці іншыя прыклады. Кожны дзесяты беларускі рабочы займаецца вынаходніцтвам і рацыяналізацыяй. Сотні тысяч працаўнікоў удзельнічаюць у мастацкай самадзейнасці. Гэта таксама важныя сферы прымянення рабочымі і сялянамі сваіх ведаў.

Адным словам, чым вышэй адукацыя і культура чалавека, тым больш шматграннае яго жыццё, тым больш актыўная яго роля ў грамадстве.

П. СУДАКОЎ.

ПАДПІСАННЕ ДАГАВОРУ ПАМІЖ СССР І ФРГ

Адбыліся перагаворы паміж Старшынёй Савета Міністраў СССР А. М. Касыгіным і федэральным канцлерам Федэратыўнай Рэспублікі Германіі Вілі Брантам.

Кіраўнікі абедзвюх дзяржаў абмяняліся думкамі аб перспектывах далейшага развіцця адносін паміж СССР і ФРГ, у тым ліку ў эканамічнай і

навукова-тэхнічнай галінах, а таксама па міжнародных праблемах, якія маюць цікавасць для абодвух бакоў.

12 жніўня ў Маскве ў Вялікім Крамлёўскім палацы адбылося падпісанне Дагавору паміж Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Федэратыўнай Рэспублікай Германіі.

ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ

Больш чым па 30 цэнтнераў збожжя з гектара атрымліваюць хлебаробы калгасі імя Фрунзе Шклоўскага раёна. НА ЗДЫМКУ: шэфэр Федар ЦЯРЭНЦЫЕЎ на пагрузцы зерня. Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ДЛЯ ЛЕЙПЦЫГСКАГА КІРМАШУ

З Мінска і іншых гарадоў рэспублікі ў Лейпцыг для экспанавання на традыцыйным міжнародным кірмашу, які адкрываецца 30 жніўня, адпраўлена вялікая партыя тавараў.

Наведвальнікі кірмашу змогуць пазнаёміцца з прадукцыяй Мінскага аўтазавода — лесавозам МАЗ-516. Завод «Гомсельмаш» пакажа сіласаўборачны камбайн новай канструкцыі «Віхар».

Шырокую папулярнасць на заручбных рынках заваявала прадукцыя мінскай радыёзавода імя 50-годдзя КПБ і гадзіннікавага завода. У Лейпцыгу будзе дэманстравацца транзістарны прыёмнік «Селена-202» і «Эцюд-2», мужчынскія і жаночыя нарочныя гадзіннікі «Прамень».

Брэсцкія і віцебскія дываны, наборы мэблі,

выпускаемыя дрэвапрацоўчымі прадпрыемствамі Гомеля і Бабруйска, керамічныя вырабы Мінскага фарфаравага завода ўключаны таксама ў склад экспазіцыі.

ГАРАЧАЎСТОЙЛІВАЯ СТАЛЬ

Дэталі тэрмічных печаў, якія працуюць пры тэмпературы 1100 градусаў, выраблены з новай гарачаўстойлівай сталі, састаў якой прапанавалі вучоныя Фізіка-тэхнічнага Інстытута Акадэміі навук БССР. Яна валодае высокімі ўласцівасцямі, але ўтрымлівае паніжаную колькасць нікелю і хрому ў параўнанні з ужываемымі.

Выплаўка новай сталі і адліўка з яе тэрмастойкіх дэталей асвоены на Мінскім трактарным заводзе, які эканоміць дзякуючы гэтаму 30—40 працэнтаў нікелю і хрому.

Кіраўнік даследавання віцэ-прэзідэнт АН БССР К. Гораў лічыць, што новая сталь можа знайсці шырокае прымяненне ў машынабудаванні, металургіі, энергетыцы і іншых галінах індустрыі.

«БЕЛАРУСКАЯ МАТРОШКА»

У інстытуце «Белмясцпрампраект» закончана работа па распрацоўцы точаных з дрэва і ўпрыгожаных выпальваннем і роспісам новых вырабаў. Сярод іх — розныя шкатулкі, фруктоўніцы, наборы для піва і віна, падсвечнікі, жаночыя ўпрыгожванні, дзіцячыя цацкі, сувенірныя лялькі — усяго 30 прадметаў. Стваральнікі навінак умела выкарысталі традыцыйныя народныя формы і беларускі арнамент, спалучышы гэта з патрабаваннямі сучаснай эстэтыкі. На мастацкім савеце, дзе зацвярджаліся ўзоры, адна з высокіх ацэнак дасталася распрацаванай упершыню ў нашай рэспубліцы «беларускай матрошцы». Яна аформлена на падставе традыцыйных роспісаў вядомых май-

строў-умельцаў вёскі ва на Піншчыне.

НОВАЯ МАГУТНА ЭНЕРГАГІГАНТА

Будаўнікі і экспloatыўнікі Лукомльскага ДРЭС атрымалі новую працоўную перамогу: выведзены на рабочы жым другі энергаблокутнасцю 300 тысяч ват. Кацёл і турбагенератар пушчаны на месца і ўстаноўленага тэмпературы.

Флагман энергетыкі Беларусі расце, нароўнае магутнасці. Праманіруецца трэці энергаблок, ідзе будаўніцтва другой дымагарнай турбіны з чэрць метра.

НА МІЖНАРОДНІМ СЕМІНАР АРХІТЭКТАРАЎ

Беларускія дойдлівыя рымалі запрашэны ўдзел у семінары Міжнароднага саюза архітэктараў, прысвечана вопыту праектавання будаўніцтва крытых сацыяльных збудаванняў.

На семінары архітэктаў выстаўка лепшых зораў спартыўных комплексаў. У раздзеле Саюза будучыя навадца фатаграфіі і тэматычныя даклады ўпрыгожваюць беларускую сталіцу — Цэнтральны спартыўны комплекс В. Малышаў і С. Чыжова і водна-спартыўна камбінат (аўтар праекта заслужаны архітэктар БССР О. Ладыгіна).

ПЕРШЫ ВОПЫТ СТУДЫІ

Кінадакументальны творчага аб'яднання «Таніс» закончылі рэжысёраў лялечным фільмам «Беларускія сувеніры».

Фільм створан рэжысёрам К. Красніцкім і такім-пастаноўшчы І. Каваленкам на матэрыялах казак. Ілюстрацыя, знятая метааб'ёмнай мультыплікацыяй з'яўляецца першым вопытам студыі.

Сёлета ў Мінску мяркуюць пабудавачы 700 тысяч квадратных метраў жыллой пашы. Нашы здымак зроблены на будаўніцтве жытлавай дамоў на вуліцы Калінінскага. На першым плане электрасваршчык Аляксандар ЛАМАКА. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ

ЖИТЬ И ЖИТЬ..

ЗАМЕТКИ О НЕКОТОРЫХ ПУТЯХ БОРЬБЫ СО СТАРОСТЬЮ

Жизнь человеку дается однажды, это мы хорошо знаем. Даже в те времена, когда человечество верило в загробную жизнь, все же никто не спешил в нее из этой, настоящей жизни. И что такое вера древних в загробную жизнь, как не мечта о бессмертии?

Однако если бессмертие — нереальная мечта, то продление жизни, максимально возможное и разумное, — задача научная и вполне осуществимая.

Многое в решении этого вопроса достигается путем улучшения социальных и экономических условий жизни. Средняя продолжительность жизни человека из десятилетия в десятилетие уве-

личивается. В Советском Союзе, например, она возросла с 38 до 74 лет. Однако продление жизни за счет указанных выше факторов, очевидно, все-таки ограничено, и если не проникнуть глубоко в причины процесса старения, достигнуть существенных результатов невозможно. Этим и занимается наука, именуемая геронтологией.

Геронтологи работают во многих странах мира. На Западе модным направлением является борьба с так называемыми «радикалами» — вредными образованиями, которые вырабатываются с годами в человеческом организме вследствие «ошибок» клеток при производстве бел-

ка. Клетки организмов мнением сторонников направления, «уставо» дами и от усталости нают вырабатывать что нужно. Если, учиться изгонять из ма «радикалы», то жительство жизни тет в полтора-два раз.

Советские геронтологи понаскх продления идут своим путем. В геронтологической Академии БССР под руководством кандидата медицинских наук Анатолия Разумовича Ра Дубина занимают блемой влияния ментов на процесс человеческого организма. Работа эта называется

любіцькі сельскі дом
уры яшчэ малады. Ён вы-
у цэнтры сельсаветаў
Пеніна Гомельскага раёна
два гады назад. Цяпер
любімае месца адпачынку
аснікаў. Тут працуюць некалькі
мастацкай самадзейнасці, пра-
вядзюцца цікавыя
вечары адпачынку, кан-
мастацкай самадзейнасці
афісіянальных артыстаў.
ме культуры добрая біблі-
якая мае фонд 6000 та-
чытальна і глядзельная
працуюць дзіцячая музы-
школа. Тут ва ўрачыстай
афісіянальна рэгіструюць свае
афісіянальна саюзны маладжоны.
ЗДЫМКАХ: 1. Пакалю-
сельскі дом культуры.
явае ўдзельніца маста-
самадзейнасці дома куль-
Алена ДЗЯДКОВА.
асі. СОКАЛАЎ і Лідзія
ДАНАВА зарэгістравалі
шлюб у доме культуры.
Фота Ч. МЕЗІНА.

ДОМ КУЛЬТУРЫ Ў ПАКАЛЮБІЧАХ

«Возрастные особенности функциональной взаимосвязи между микроэлементами некоторыми биохимическими системами», а суть ее заключается в том, что наличие некоторых химических элементов в организме связано с возрастом.

Как известно, с пищей в человеческий организм попадают, хоть и в незначительных количествах, почти все элементы таблицы Менделеева. Целый ряд из них в небольших дозах крайне необходим живым организмам — например, йод, стимулирующий деятельность щитовидной железы и входящий в состав гормона тироксина, или кобальт, недостаток которого приводит к кислородному голоданию.

Белорусские геронтологи установили, что при старении организма в нем накапливаются в существенных количествах такие элементы, как медь, цинк, магний и

другие. Соединяясь с белками, они просто откладываются, а не участвуют активно в обмене веществ. Такие связи именуются неспецифическими. Они не нужны организму, они старят его.

Опыты проводили на крысах. С помощью специальных комплексов удаляли из организма излишки металлов, и крысы, подвергнутые такому «лечению», жили значительно дольше. Комплексы освобождают организм от излишков металлов, и освободившиеся белковые молекулы выполняют свои функции — успешно участвуют в обмене веществ.

— Это лишь первые результаты, — говорит академик Леонов. — Теперь необходимо установить, в каких именно органах скапливаются металлы-паразиты. Когда вопрос будет до конца решен, мы перейдем к опытам на высших животных.

Ученые одновременно изучают рационы питания, воз-

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Недавно перед журналистами Минска выступил министр бытового обслуживания населения БССР П. Попов, который рассказал о том, что уже сделано и что еще предстоит сделать, чтобы в быт советских людей прочно вошли комфорт и удобства. За четыре года пятилетки на эти нужды министерством ассигновано 40 миллионов рублей, оказано населению услуг более чем на 346 миллионов рублей. Виды и формы услуг очень разнообразны, их насчитывается свыше 350. Оказываются они не только городским жителям, но и сельским. О пресс-конференции рассказывается в статье «КАМФОРТ НАШАГО БЫТУ», помещенной на 1 стр.

В Советском Союзе введено всеобщее десятилетнее обучение, все больше и больше становится людей, имеющих высшее образование. В этом году в Белоруссии количество студентов увеличится на двадцать процентов. Государство предоставляет всевозмож-

ные льготы, идет навстречу тем, кто хочет окончить институт или университет. Чем выше образованность человека, его культура, тем многограннее и интереснее его жизнь, тем больше пользы он приносит обществу («ГРАМАДСТВА АДУКАВАНЫХ», 2 стр.).

В фельетоне «СПАДАР «ПАЛКОУНІК» ТРЫЗНІЦЬ», помещенном на 5 стр., рассказывается о предательской деятельности бывшего организатора полиции города Минска в годы гитлеровской оккупации Дмитрия Космовича. Из Минска кровавый след предателя тянется на Брянщину, потом в Смоленск. Везде его пребывание отмечено расстрелами, грабежами, насилием, верным служением Гитлеру и его бредовым идеям. Сейчас Космович живет в Штутгарте. Он любит разводить цветы и выступать с речами. Еще одна его слабость — меморандумы. И все про одно и то же: как поставить на колени советских людей. История давно при-

гвоздила к позорному столбу предателей и изменников Родины. Предстоит держать ответ перед народом за свои преступления и Дмитрию Космовичу.

Исполнилось 60 лет Геннадію Цитовичу, народному артисту СССР, руководителю Государственного народного хора БССР. Много лет тому назад очаровала и повела за собой белорусская народная песня юношу из деревни Погост на Миорщине, стала спутницей всей его жизни. В годы Советской власти Г. Цитович издал несколько сборников песен и «Антологию белорусской народной песни». Хор, который уже много лет выступает под его руководством, известен в республике, во всей нашей стране и за рубежом («3 ПЕСНЯЯ ПРАЗ ЖЫЦЦЁ», 6 стр.).

Корреспонденция «У ЛІТАРАТУРНЫХ МУЗЕЯХ УКРАЇНЫ» (6 стр.) рассказывает о давних связях белорусских и украинских литераторов. В музеях Т. Шевченко, И. Франко, М. Коцюбинского, М. Рильского и других есть множество документов, писем, экспонатов, целые стенды, свидетельствующие о дружбе украинских поэтов и прозаиков с Я. Коласом, Я. Купалой, М. Богдановичем. На Украине знают и любят произведения М. Танка, П. Бровки, П. Охрименко.

нашы карэспандэнтны паведамляюць

Сем месяцаў гэтага года былі ўраджайнымі на Случчыне на вяселлі. У раёне з'явілася каля 300 новых сем'яў, а ў горадзе больш 200. За апошні час ні разу не было столькі вясельных урачыстасцей у Слуцку, як у апошнюю суботу ліпеня.

Мужам і жонкай сталі мастак гарадскога парку культуры і адпачынку Валерыя Садзін і фельера Любанскай райбальніцы Ларыса Новік. Сталар Слуцкай мэблевай фабрыкі Мікалай Бараноўскі зарэгістраваў шлюб з навучэнкай гарадскога прафесійна-тэхнічнага вучылішча № 97 Вольгай Васільевай.

М. СЯЎРУК.

Нядаўна ў вёсцы Цырын Карэліцкага раёна пачаў працаваць новы ўрач — пасля заканчэння Мінскага медыцынскага інстытута вярнуўся ў родную вёску Сяргей Халупка. З'ява гэта звычайная: многія пасля заканчэння вышэйшых навучальных устаноў вяртаюцца ў родныя мясціны ўрачамі, настаўнікамі, аграномамі, інжынерамі. Сяргей — пяты медык у сям'і загадчыка Цырынскай участкавай бальніцы Паўла Халупкі. Шасцёра дзяцей вырасіў Павел Сцяпанавіч, пяць з іх ужо атрымалі медыцынскую адукацыю. Двое старэйшых сыноў Аляксандр і Канстанцін скончылі медінстытут і працуюць урачамі. Дачка Марыя і сын Уладзімір маюць сярэднюю медыцынскую адукацыю.

Рашыў стаць медыкам і шосты сын — Мікалай. Ён залічаны студэнтам Гродзенскага медыцынскага інстытута.

Цікава і тое, што жонкі старэйшых сыноў Паўла Сцяпанавіча таксама медыкі. У выпадку складанага захворвання і неабходнасці кансультацыі Паўлу Халупку дастаткова

сабраць сваю сям'ю. У ім прымуць удзел тэрапеўт, неўрапаталаг, кардыёлаг, стамоталаг і г. д.

А. САЧЫСКА.

З Канстанцінам Пальчукевічам я сустраўся ў яго сястры, якая жыве ў вёсцы Запрудзяны Воранаўскага раёна. Доўгія гады, праведзеныя на чужыне, ляглі глыбокімі адмецінамі на адкрытым ілбе, густа асыпалі скроні белым інеем сівізны.

Канстанцін Юльянавіч ахвотней за ўсё раскавае аб тым, што ўбачыў у вёсцы, дзе вырас, дзеліцца сваімі ўражаннямі ад сустрэч з роднымі мясцінамі і людзьмі, якія тут жывуць. Скупа гаворыць аб тым, што адносіцца да яго мінулага.

...У 1939 годзе лёс закінуў яго з былой Заходняй Беларусі, якая знаходзілася тады пад уладай буржуазнай Польшчы, у Англію.

Спачатку здавалася, што ўсё будзе добра, але ў хуткім часе прыйшло расчараванне. Канстанцін Юльянавіч зразумеў, што ён трапіў у свет, дзе поўную ўладу над людзьмі маюць грошы, дзе імкненне да нажывы — галоўная мэта ў жыцці.

Канстанцін Юльянавіч гаворыць, што, прыехаўшы да сястры, з якой не бачыўся больш трыццаць год, ён быццам трапіў у іншы свет. Тут ён убачыў новых людзей.

— Памятаю, — раскавае Канстанцін Юльянавіч, — час, калі на тутэйшых палях расло дробнае жыта, памятаю курныя хаты з земляной падогай. А цяпер я нават не змог пазнаць родную зямлю. Высокія светлыя дамы, у якіх поўны дастатак, многа хлеба на палях. Нават цяжка паверыць, што так змянілася жыццё.

Н. КАРЖУЕУ.

можности ограничения ввода в организм металлов, с тем чтобы замедлить их накопление. Первые успехи говорят о несомненной перспективности избранного пути.

В белорусском секторе геронтологической работы по prolongации жизни человека ведутся в самых различных направлениях. От частного — к общему, от клетки — к целостному человеческому организму.

Красавец-зубр погибает при здоровом сердце от голода, так как с возрастом теряют зубы. Человек же чаще всего с возрастом страдает нарушением сердечной деятельности. Почему нарушается работа сердца? Как предупредить эти нарушения? Эти вопросы издавна интересуют и ученых-биологов, и врачей-практиков. Ответить на них взялись белорусские ученые — член-корреспондент Академии наук БССР Николай Аринчин, старший научный сотрудник сектора

геронтологической науки кандидат биологических наук Александр Котельников и ассистент кафедры нормальной физиологии Гродненского медицинского института, кандидат медицинских наук Фанна Сенько.

Для более глубокого исследования сердечной деятельности они разработали новую полирентгенокимографическую методику синхронной регистрации сократительной деятельности левого и правого желудочков сердца. Вместе с этим на одной ленте регистрируется и электрокардиограмма, и фонокардиограмма, и сфигмограмма, и другие стороны сердечной деятельности. Дифференцирование этих кривых помогло более полно и глубоко выяснить не только сократительную функцию, но и процесс расслабления сердечной мышцы, а также третью фазу физиологического покоя, или паузу.

Вряд ли Николай Аринчин

и его коллеги будут оригинальны, если станут утверждать, что многие болезни сердца связаны с состоянием нервной системы. Это наукой доказано давно. Но именно их работа свидетельствует о влиянии, скажем, блуждающего нерва на процесс перехода от систолы к диастоле. Изменения с возрастом этого процесса, нарушения его могут стать причиной того или иного заболевания сердца.

Белорусские ученые пока еще на полпути к достигнутым целям. Впереди кропотливые исследования, эксперименты. Но ясно одно — помолодеет сердце, омолодится весь организм человека. При здоровой сердечной деятельности старость уходит далеко за горизонт.

И. МУХИНА.

Голас Радзімы
№ 33 (1142)

В ДОМЕ № 6 по Маннхардтштрассе в Мюнхене сейчас все выглядит по-иному, чем полгода назад. Эта тихая, маленькая, расположенная в центре Мюнхена, недалеко от реки Изар, улочка, на которой пронумеровано всего десять домов, кажется, была специально создана для того, чтобы именно здесь, в здании, принадлежащем «Байер хаусбау» — «Обществу с ограниченной ответственностью», укрылся один из органов Центрального разведывательного управления США, носящий претенциозное название «Институт по изучению СССР».

Сегодня здесь беспрерывно звонят телефоны. Кажется, сейчас самым популярным в Мюнхене стал номер 22-06-81, принадлежащий секретарю директора «института». Она дает стереотипный ответ:

— Да, «институт» закрыт. Да, помещение освобождается.

Чуть-чуть истории. «Институт по изучению СССР», или, как он первоначально назывался, «Институт по изучению истории и культуры СССР», был создан 8 июля 1950 года. Его повивальной бабкой было ЦРУ, а в роли «отцов» выступали изменники Советской Родины. Официально этот «институт», как говорилось в декларации его основателей, должен был быть «свободной корпорацией научных работников — эмигрантов из СССР», которая ставит своей целью «свободное, объективное и всестороннее изучение политики, экономики и культуры в СССР и опубликование этих исследований на Западе».

Для американской разведки это была одна из попыток использовать предателей Советского Отечества в идеологической диверсии против на-

шей Родины. Немного позже был создан «Американский комитет освобождения от большевизма», именуемый ныне «Комитетом радио «Свобода», а три года спустя — радиостанция «Освобождение» (теперь «Свобода»). Естественно, «институт» стал одним из органов «Комитета радио «Свобода», действующего по указке ЦРУ и госдепартамента США.

стоятельства: непосредственное руководство деятельностью «института» со стороны американской разведки и специально подобранный персонал сотрудников из числа эмигрантов.

На деятельность «института» ЦРУ ежегодно ассигнует до 2 миллионов западногерманских марок. Для того чтобы указанная сумма расходовалась по своему прямо-

шестскими войсками Киеве. Почти сразу же Шульц был назначен заведующим здравотделом киевской горуправы, сформированной оккупантами из предателей советского народа. Потом — бегство в облозе разгромленной гитлеровской армии в Западную Германию, связь с американской разведкой и работа против своей Родины. На эту дорогу подлости и преступлений он

организацией «Союз белорусской молодежи», существовавшей в оккупированной гитлеровцами Белоруссии, потом оказалась в американской зоне оккупации Германии. Известно, что образ жизни ее в тот период не отличался ни особой строгостью, ни кристальной нравственностью. Более того, в свои похождения она втянула приемную дочь Тамару, и та, не

«ИНСТИТУТ» МЕНЯЕТ ВЫВЕСКУ

Роль «института» в планах идеологических диверсантов весьма точно охарактеризовал американский разведчик Стивенс во время церемонии передачи кресла президента «американского комитета» своему преемнику — нынешнему президенту «Комитета радио «Свобода» Сардженту. Он заявил: «Передавая руководство Сардженту, я с радостью констатирую, что радиостанция «Освобождение» и «Институт по изучению СССР» превратились в полезное орудие антибольшевистской борьбы».

Стивенс передал свое детище в надежные руки. Хоулэнд Сарджент с 1947 года работал в госдепартаменте, в 1952 году был помощником государственного секретаря США, занимая одновременно должность консультанта «фонда Форда», как известно, предназначенного финансировать подрывные акции против социалистических стран.

Под руководством Сарджента «институт» за короткое время стал настоящим шпионско-пропагандистским гнездом. Этому способствовали по крайней мере два об-

му назначению и приносила американской разведке нужные ей дивиденды, деятельность этого учреждения находится под контролем американского советника с его аппаратом. В разное время эту должность занимали сотрудники ЦРУ или близкие к нему люди — Баллес, Оливер Фредериксен, Барат и, наконец, Кроули, пока еще возглавляющий «институт».

«Научные» сотрудники «института». Первым по штату, конечно же, идет его директор — Генрих-Геннадий Эдуардович Шульц. Он сын бывшего киевского домовладельца, вырос и получил образование при Советской власти: в 1931 году в Киевском медицинском институте ему был вручен диплом врача. Первый же шаг в самостоятельную жизнь юный Гена, как называли его дома, начал, обманув государство и своих товарищей, — чтобы избежать направления на периферию, симулировал болезнь и был оставлен в Киеве. Маленькая подлость переросла в большое предательство: в 1941 году он дезертировал из Красной Армии и вскоре объявился в оккупированном фа-

толкунул и своего единственного сына Ростислава, который является сотрудником «Комитета радио «Свобода» в Нью-Йорке.

Примерно такие же биографии и у подчиненных Шульца. Положением церкви и религии в СССР в «институте» занимается Надежда Теодорович (Абрамова), в прошлом тоже врач. Она богомольна и богобоязненна, посещение церкви — ее постоянное занятие, благотворительность — ее «хобби»: не проходит месяца, чтобы она не пожертвовала... 20 марок в пользу девочек-сирот, прихожанок православной церкви в Мюнхене. Помимо работы в «институте», Теодорович пишет статьи на религиозные темы для радиостанции «Свобода», в которых клеветает на Советский Союз и пропагандирует религию как средство противодействия марксистско-ленинскому мировоззрению.

В прошлом моралистка Теодорович была активной пособницей фашистских оккупантов. Во время войны руководила националистической, откровенно фашистской

выдержав душевных истязаний со стороны мачехи, покончила жизнь самоубийством. С тех пор Теодорович печется о девочках-сиротках...

Под стать этой проповеднице и сотрудник редакции «институтского» бюллетеня Юрий Диков, известный также под фамилиями Марин, Дьячков, Шитилин, Гуров. Изменив Родине во время войны, он вступил во власовскую армию, потом закончил фашистскую школу пропагандистов в Дабендорфе, где был командиром взвода. После войны стал платным агентом американской разведки, по заданию которой в 1952 году выезжал в Берлин, где пытался вербовать советских военнослужащих. Не знаем, успешно ли выполнял Диков задания ЦРУ, зато он преуспел в ином. Когда в 1953 году его упрятали в психиатрическую больницу, на его карточке был написан диагноз: «Психическое расстройство на почве гомосексуализма». Но прошло время — и Диков снова оказался в «институте».

Именно такие и подобные им люди занимаются в «ин-

Госці рэдакцыі

Штогод з Польскай Народнай Рэспублікі прыязджаюць у Мінск выкладчыкі беларускай мовы для павышэння сваёй кваліфікацыі. Група настаўнікаў займалася на месячных курсах у Мінскім педагагічным інстытуце і сёлета.

У час знаходжання ў беларускай сталіцы рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» наведвалі Ян Зянон — сакратар галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы, Сяргей Лукшчук — дырэктар пачатковай школы ў Галадах Беларускага навета і кіраўнік музычнага харавага калектыву ў Бельску, Міхаіл Майстравіч — дырэктар школы ў Саках Гайнаўскага навета і Зіна Красойская — настаўніца беларускай мовы агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску-Падляскім. Госці расказалі супрацоўнікам рэдакцыі аб рабоце Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы, падзяліліся ўражаннямі аб Мінску.

НАШЫ СЯБРЫ З ШАРЛЕРУА

Наша суайчынніца з Бельгіі Марыя Гарох і яе муж Люсьен Ганья ўжо не ўпершыню прыязджаюць у Савецкі Саюз. Вось і нядаўна яны былі гасцямі Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

У час знаходжання ў Мінску яны агледзелі Курган Славы, узведзены на 21 кіламетры магістралі Мінск — Масква ў гонар воінаў чатырох франтоў, якія прымаці ўдзел у вызваленні Мінска і ўсёй Савецкай Беларусі ад нямецка-фашыцкіх захопнікаў.

Падымаючыся па бетоннай дарожцы да вяршыні, Марыя звярнулася да Люсьена і сказала:

— Гэты курган мне некалькі нагадвае курган ля Ватэрлоо пад Бруселем, памятаеш?

— Так, памінае, — адказаў Люсьен, — толькі той створаны ў знак удзячнасці воінам Германіі і Англіі за выратаванне Бельгіі і Еўропы ад заняволення Банапартам, а гэты курган беларускі народ узвёў у гонар воінаў сваёй Савецкай Арміі. Як бачыш, у XIX стагоддзі нямецкія войскі змагаліся з тыраніяй Напалеона, а ў XX стагоддзі фашысты на чале з Гітлерам развязаці захопніцкую вайну, несучы смерць, гора і пакуты ўсім народам Еўропы. І толькі дзякуючы Савецкаму

Саюзу скончылі свой паход напалеонаўска. Думаю, што гэтак жа будзе і з тымі, хто яшчэ раз захоча пайсці па шляху Напалеона і Гітлера.

З вяршыні Кургана Славы госці доўга любаваліся навакольным пейзажам, рабілі многа здымкаў.

— Марыя, — звярнуўся Люсьен да жонкі, — як прыгожа! Ці не відаць адсюль наш Магілёў? — пажартаваў ён.

Муж і жонка Ганья жывуць у Шарлеруа. Люсьен ужо некалькі год з'яўляецца сакратаром мясцовага аддзялення Таварыства бельгійска-савецкай дружбы, а Марыя, актывістка Саюза савецкіх грамадзян Бельгіі, сёлета выбрана сакратаром аддзела ССГ у Шарлеруа.

...Вайна напаткала шаснаццацігадовую Марыю ў Мінску, дзе яна вучылася ў педагагічным вучылішчы. З цяжкасцю дабралася да родных у вёску Заполле. У верасні 1943 года разам з іншымі дзяўчатамі яе вывезлі на работу ў Германію. «Прывезлі ў Вісбадэн, — успамінае Марыя, — вывезлі з таварных вагонаў і, як рабоў, выстраілі на прывакзальнай плошчы. Пачаліся таргі. Разам з ваеннымі па радах хадзілі заводчыкі, уладальнікі шахт, фермеры і іншыя гаспадары, якім патрэбна была бясплатная рабочая сіла».

Марыя трапіла ў групу чыгуначных рабочых. Жылі ў бараках за калочым дратам. Працавалі па 16 гадзін у дзень.

Разам з острабочымі на чыгуначнай станцыі працавалі бельгіяцы, галандцы, італьянцы, палякі, французы, якія таксама жылі ў бараках, але без аховы. Кармілі іх лепш, нават дазвалялі выходзіць у горад. Некаторыя з іх атрымлівалі ад родных пасылкі з прадуктамі і пэўную дапамогу праз Чырвоны Крыж. Замежныя рабочыя дзяліліся прадуктамі з савецкімі людзьмі, стараліся іх пад-

трымаць, нягледзячы на строгае забарону фашыстаў.

Тут і пазнаёмілася Марыя з бельгійскім качагарам Люсьенам Ганья. «Нягледзячы на паўгалоднае існаванне і цяжкую працу, — успамінае Люсьен, — савецкія дзяўчаты і юнакі не сумавалі і не гублялі надзеі. Яны ўсялялі веру ў перамогу над фашызмам і ў нас, бельгіяцаў, галандцаў, французцаў. Тут, у Вісбадэне, я ўпершыню ўбачыў рускіх і палюбіў іх».

Люсьен і Марыя сталі мужам і жонкай. Выгадавалі дачку Надзю, цяпер ужо маюць унука Бернара. 30 чэрвеня, перад ад'ездам на Радзіму, муж і жонка адзначылі сярэбраны юбілей сумеснага жыцця.

— Звязваючы свой лёс з савецкай грамадзянкай, — сказаў нам Люсьен, — я набыў другую радзіму — Савецкі Саюз. Пачаў вывучаць рускую мову. Па-руску гаворыць дачка, вучым рускай мове і ўнука. Я палюбіў Савецкую краіну і ў захапленні ад гасціннасці не толькі нашых родных, але і ўсіх савецкіх людзей.

Мне ўжо некалькі разоў давялося сустракацца з Люсьенам Ганья. Размаўляючы з ім, нават забываеш, што ён бельгіец. Ён добра гаворыць па-руску, дастаткова інфармаваны аб справах нашай краіны, радуецца нашым поспехам, дасягненням, з гневам выступае супраць паклёпу на Савецкі Саюз.

Як сакратар аддзела Таварыства бельгійска-савецкай дружбы Л. Ганья аддае многа часу, сіл і нават асабістых сродкаў грамадскай рабоце. Ён арганізуе выстаўкі, вечары дружбы, выступае з дакладамі аб Савецкім Саюзе і жыцці яго народа.

Увесь свой вольны час аддае грамадскай рабоце і Марыя Гарох. У Народным доме аддзела Саюза савецкіх грамадзян у Шарлеруа яна праводзіць заняткі па рускай мове, рыхтуе выступленні мастацкай самадзейнасці, наладж-

вае сустрэчы з прадстаўнікамі Савецкага Саюза, арганізуе даклады, лекцыі, выступленні суайчыннікаў, якія вярнуліся з паездкі на Радзіму.

У доме Марыі і Люсьена ў Шарлеруа пабывала многа савецкіх людзей. І ўсе яны — беларускія пісьменнікі І. Шамякін і Л. Прокша, намеснік старшыні прэзідыума Беларускага таварыства дружбы В. Чарняўская, генерал Н. Шыманаў, старшыня прэзідыума Саюза савецкіх таварыстваў дружбы Н. Папова і іншыя заўсёды сустракалі душэўную гасціннасць.

На маё пытанне, як яны адпачылі ў Магілёве на гэты раз, Люсьен адказаў:

— Цудоўна. Увесь час былі з роднымі. Купаліся, загаралі, лавілі рыбу на Дняпры. Сустракаліся з сябрамі. Уражанняў шмат.

— Павінен прызнацца, — працягваў ён, — што дапусціў адну памылку. Неяк праходзіў у Магілёве міма адной з цэркваў. Ішло богаслужэнне. Я атэіст, але вырашыў зайсці проста так, з цікавасці. Пастаяў, паглядзеў і накіраваўся да выхаду. Мяне дагнала жанчына і спытала: «Чаму вы не выконваеце ўстаноўленага абраду, калі вы ўвайшлі сюды?» Разгубіўшыся, я не здолеў падбраць патрэбныя рускія словы і з вялікай цяжкасцю растлумачыў, што я іншаземец. Жанчына сказала: «Тут боскі храм, а не мастацкі музей». Гэта і быў той адзіны выпадак, калі мяне не вельмі цёпла прынялі. Царква, аднак, мне спадабалася. Сцены яе распісаны добрымі майстрамі.

Праводзячы нашых сяброў, мы пажадалі ім шчаслівага шляху і новых сустрэч на беларускай зямлі.

П. ФРАЛОУ.

НА ЗДЫМКУ: Марыя і Люсьен ГАНЬЯ (злева) і гасці ў рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

ституте» «изучением» СССР и подготовкой «объективной» информации о жизни Советской страны. Стоит ли говорить, что «научные работники — эмигранты из СССР» делают то, что необходимо их хозяевам.

Чем они занимаются. Американская разведка, создавая «институт», имела в виду обеспечить получение и накопление разведывательной информации о Советском Союзе и проведение идеологических диверсий против СССР путем распространения фальсифицированных материалов о жизни нашей страны среди общественности Запада.

В последние годы главное внимание «института» было сосредоточено на распространении лжи и клеветы о Советском Союзе в освободившихся от колониального ига странах Африки и Азии.

Источники для решения этих двух задач одни и те же — специально препарированные сообщения советской прессы, разведывательные материалы, добываемые службой перехвата радиостанций «Свобода», и сведения, получаемые от излишне доверчивых советских граждан, выезжающих за границу. Все это подвергается обработке, систематизации, обобщению и в таком виде служит отправным пунктом для деятельности разведывательных служб.

В «институте» собрана картотека на несколько десятков тысяч советских предприятий, совхозов, колхозов и учреждений, на советских, партийных, профсоюзных и хозяйственных работников. Эти материалы прежде всего используются ЦРУ и другими специальными службами США. Частыми посетителями Маннхардтштрассе, 6, и основными потребителями хранящихся в «институте» сведений являются сотрудники

подразделений военно-морской и военно-воздушной разведки США, дислоцирующихся в ФРГ, и преподаватели американской разведывательной школы в Обераммергау.

Почему его закрывают. Американцы широко рекламировали «Институт по изучению СССР» как «научную Мемку». Всячески афишировали участие в его «научных» сессиях профессоров известных университетов и колледжей США, Англии и других стран... И все же «институт» закрывается. Закрывается потому, что «институтшпион» не сумел сохранить в тайне свою связь с ЦРУ и вывеска «исследовательского учреждения» перестала быть призраком даже для наивных людей, а заказчиков его «исследований» она стала просто компрометировать. К тому же в ряде газет европейских стран и в печати Советского Союза были опубликованы материалы, разоблачающие «Комитет радио «Свобода» и его филиалы в Европе как органы ЦРУ. От американской и западногерманской общественности эти разоблачительные выступления, конечно, пытались скрыть. Но правда проникла за «железные занавесы», воздвигнутый специальными службами США и ФРГ.

Вот тут-то в недрах американской разведки и созрел план: спрятать намозоливший общественности глаза «институт» под вывеску радиостанции «Свобода», объявив во всеуслышание о его закрытии. Фокус, который хотело проделать ЦРУ с исчезновением «Института по изучению СССР», явно не удался — не так уж трудно оказалось разобраться в манипуляциях американских иллюзионистов, рассчитанных на простачков.

А. ФАБАНОВ.
(«НЕДЕЛЯ»).

ИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Дорогие друзья!

С большим удовольствием прочел в «Голосе Радзiмы» статью В. Мелешко «Белоруссия — земля гостеприимная», в которой рассказывалось о пребывании в Минске группы земляков из Соединенных Штатов. В этой туристской группе были мои хорошие друзья.

Сейчас русские чикагцы усиленно готовятся к поездке на нашу общественную дачу-курорт в Арров-Парк, где 6 сентября состоится открытие памятников вели-

ким поэтам Пушкину и Шевченко. На это торжество съедутся русские, украинцы и белорусы из всех штатов. Уже забронированы специальные автобусы, а многие приедут на своих машинах. Мы с Анной Николаевной тоже собираемся на этот большой праздник.

Желаем вам дальнейших успехов в благородной работе по укреплению культурных связей с соотечественниками за рубежом.

Гордей БУСЬКО.
США.

Полінік партызанам на возеры Палік.
Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

СПАДАР «ПАЛКОЎНІК» ТРЫЗНІЦЬ

У Штутгарце, на Цукербергштрассе, 125, жыве адзін «палкоўнік». Ён любіць разводзіць кветкі і выступаць з прамовамі. Яшчэ адна слабасць «палкоўніка» — мемурандумы. Піша ён у Арганізацыю Аб'яднаных Нацый, у Белы дом, у Бон. І ўсё пра адно і тое ж: як паставіць на калені Расію. Гэтая надакучлівая думка пазбавіла «палкоўніка» сну і рэшткаў небагатага розуму.

Па сабе чалавек пакідае след. Добрую ці благую славу. За гэтым жа цягнецца крывавы след жудасных злачынстваў. І сёння людзі, якія некалі мелі няшчасце сутыкнуцца з ім, без агіды не могуць вымавіць яго імя: Дзмітрый Касмовіч.

У той час спадар Касмовіч быў яшчэ маёрам. «Палкоўнікам» ён стаў пазней, пасля вайны, калі служыў агентам па «беларускіх справах» заходнегерманскай разведкі Гелена. Былі ў колішняга маёра гітлераўскай арміі тры страці: schreihen, sprechen, schließen. На кветкі ён не звяртаў увагі, а пісаць, гаварыць і страляць любіў.

Грамадзей з яго быў не вялікі, і таму маёравы цыдулкі не вызначаліся прыгажосцю стылю. Ды і сама служба (начальнік паліцыі) патрабавала лаканічнасці. Касмовіч пісаў наўскос, у левым верхнім краі ліста, у загадным ладзе: «Расстраляць!», «Павесіць!», «Спаляць», «Знішчыць!».

Часам на маёра находзіла натхненне, і тады ў яго хапала духу больш, чым на рэзальцыі. Асабліва ён набіў руку ў жанры падкіднай літаратуры. Зямля, па якой, насцярожана азіраючыся, хадзіў «сябра Касмовіч», бурліла народным гневам. Партызаны не давалі ворагам спакою. А ў начальніка акруговай паліцыі было мала і паліцэйскіх, і кулямэтаў, каб справіцца з усім народам. Тады маёр мяняў бізун на пернік. Ён пісаў пракламацыі, у якіх абяцаў партызанам залатыя горы, каб толькі ішлі ў паліцыю. Пракламацыі Касмовіча падкідваліся ў лес. Колькі старання ўкладаў у сваю «творчасць» маёр, але ўсё дарэмна. «Не падумайце, што гэта вам пішуць немцы або што мы прадаліся немцам. Не, гэта пішам вам мы, рускія, якіх ніхто не падукаляў і не прадаваў; мы супрацоўнічаем разам з немцамі, каб наладзіць новае жыццё на новых здаровых асновах народнага сацыялізма...»

Для таго, каб укарانیць на акупіраванай фашыстамі тэрыторыі «здоровыя асновы народнага сацыялізма» (чытай: нацызму), гер маёр навадніў падначаленую яму акругу не толькі паліцэйскімі, карнікамі, але і шпікамі, правакатарамі. У адным з данясенняў фашысцкаму камандаванню маёр пахваляўся сваімі заслугамі:

«Мы... павялі вострую барацьбу з агульным ворагам —

бальшавізмам, жыдамі і палякамі... Для больш паспяховых наступальных акцый супраць партызан кіраўніцтва «службы парадку» (г. зн. Касмовіч — В. М.) стала пасылаць сваіх людзей да партызан... Акрамя таго, ва ўсіх населеных пунктах шырока раскінута сетка асведміцеляў, тайных агентаў, якія даносяць аб настроях мясцовага насельніцтва, аб непажаданых і палітычна ненадзейных элементах...»

Здольнасцей Цыцэрона таксама не было ў маёра Касмовіча ад самага нараджэння. Таму яго прамовы былі кароткімі, як выстрал, пасля якога абрываецца жыццё. Ён любіў павучаць сваіх памагатых і загадваць:

«Загадаваў начальнікам аддзелаў паліцыі пад іх асабістую адказнасць трымаць у поўнай баявой гатоўнасці ўсю паліцыю... Больш пільна рабіць праверку документаў падазроных асоб, сачыць за савецкімі самалётамі, за дэсантам, аб чым неадкладна даносяць у мясцовую камандатуру або ў бліжэйшую нямецкую часць... За недyscyплінаванасць буду прыцягваць да строгіх мер пакарання, аж да расстрэлу!»

Маёр быў неразлучны з кулямётам. Ён загадаў устанавіць кулямёт на сваёй легкавой машыне, на якой насіўся па акрузе. Варта было ўбачыць на дарозе чалавека, які не ўнушаў Касмовічу даверу, як у момант яго рука цягнулася да гашэткі, і ахвяра, прашытая кулямі, падала на зямлю. Не грэбавай маёр і пісталетам, асабліва ў час масавых распраў над мірнымі жыхарамі. З аднолькавым спакоем наводзіў ён дула на жанчыну, бездапаможнае дзіця, сівога дзеда. Для маёра ў фашысцкім мундзіры яны ўсе былі мішэнню, у якую ён разраджаў сваю людаедскую нянавісць да савецкіх людзей.

Не паспелі яшчэ згаснуць паялішчы на мінскіх вуліцах, знявечаных фашысцкімі бомбамі, а Дзмітрый Касмовіч ужо займае крэсла начальніка паліцыі горада Мінска. Былы паліцэй Уладзімір Трафімук так характарызуе свайго начальніка: «Касмовіч быў начальнікам паліцыі, ён не проста прыйшоў на гатовае месца, а сам непасрэдна займаўся арганізацыяй паліцыі ў Мінску. Па яго загадах арыштоўвалі савецкіх грамадзян, у першую чаргу камуністаў. Касмовіч непасрэдна прымаў удзел у грабязі жыхароў горада. Часта ён назіраў, як паліцэйскія збівалі людзей на дольтах. Крыў божа таго, хто не надта шчыра выконваў загад начальніка мінскай паліцыі!»

Далейшы шлях спадара Касмовіча вядзе на Браншчыну, дзе з кастрычніка 1941 года гер маёр займае пасаду начальніка акруговай паліцыі. Яго дзейнасць тут адзначана шматлікімі

карнымі экспедыцыямі супраць мірнага насельніцтва і партызан. Усімі аперацыямі Касмовіч кіраваў сам.

У Смаленск маёр прыехаў ужо вопытным галаварэзам, і фашысцкая «Беларуская газета», што выходзіла ў Мінску, з поўнай падставай напісала: «Дзякуючы вялікай практыцы і ініцыятыве Касмовіча адразу пачаў арганізоўваць у Смаленшчыне корпус самааховы. Ён сам стаў на чале гэтага корпусу».

На чорным сумленні Касмовіча — Каспянская трагедыя. Гэта па яго загаду 1 ліпеня 1942 года ў Касплі расстралялі савецкіх грамадзян, сагнаных з усяго раёна. Маёр сам быў натхніцелем забойцаў і вяршыцелем чалавечага лёсу. Іх было 157 чалавек, розных па ўзросце, ад 7-месячнага Валі Маёрава да 82-гадовай Розы Крапіўнер. Яны былі інавацы ў тым, што не сталі на калені перад «новым парадкам», які ўвасобляў спадручны гітлераўцаў спадар Касмовіч.

За «адвагу» ў гэтай «аперацыі» і за ўсё тое зло, што Касмовіч паспеў нарабіць на савецкай зямлі, гітлераўцы прышпілілі да яго мундзіра «ордэн з мечамі».

Такой жа «адвагай» адзначана нядоўгае панаванне спадара «шчырага беларуса» Касмовіча на Магілёўшчыне. Але нішто не магло ратаваць маёра і яго гаспадароў. Ім быў наканаваў незайздросны лёс. І ўсё-такі з упартасцю параноіка Касмовіч, як жаба ў каліе, пнецца затрымаць воз. У красавіку 1945 года, калі нават сам фюрэр не верыў у чуд, настрыяў маёр дабіваецца ад СС дазволу сфарміраваць полк «Беларускай краёвай абароны». З кучкай адшчалепаў ён ту-жыцца павярнуць кола гісторыі і «адкінуць бальшавікоў з-пад Берліна».

Ачухаўшыся пасля лёгкага спалоху, спадар Касмовіч, цяпер ужо ў чыне «палкоўніка», зноў пачынае трызніць ваеннымі паходамі. Зноў ён выступае з прамовамі і піша мемурандумы (каб было магчыма, ён з радасцю апантанага кінуўся б да кулямёта. Але час не той).

То яму мроіцца, што танкі бундэсвера, разам з амерыканскімі, ідуць на Берлін, і «палкоўнік» ліхаманкава строчыць у Белы дом: «Прашу ўключыць усіх беларусаў, здольных насіць зброю, у склад амерыканскіх узброеных сіл, як асобную этнічную адзінку, якая, калі спатрэбіцца, будзе змагацца за Берлін».

То зноў жа ўсплывае неадчэпная думка кінуць Расію на калені, і спадар «палкоўнік», учепішыцца за трыбуну «анты-бальшавіцкага блока», заліваецца жоўцю: «Дарэмна Масква ганіць прадстаўнікоў Беларусі на выгнанні (чытай: Касмовіча), якія выступаюць як вяршынікі свайго народа ў вольным свеце. Прыдзе дзень, калі Маскоўская імперыя таксама стане на калені — гэта патрабаванне гісторыі».

Не чуваць было, каб параноікі вылучаліся ад сваёй маніі. Наш «палкоўнік» таксама не з тых, каго можна вылечыць. Ён безнадзейны.

Што ж датычыцца гісторыі, дык яна ўжо даўно паставіла да ганебнага слупа здраднікаў і гандляроў Радзімай. Безумоўна, прыдзе дзень, калі гітлераўскі халуй Дзмітрый Касмовіч будзе трымаць адказ перад народам за ўсё свае злачынствы. За тое, што разам з фашыстамі паліў вёскі і расстрэляваў савецкіх людзей, за тое, што сёння святым імем беларускага народа прыкрывае свае чорныя справы.

В. МАЦКЕВІЧ.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

У ліпені ў Беларусі бывала турысцкая група «Русского голоса». З Мінска амерыканскія госці накіраваліся на паўднёвы бераг Крыма. Кіраўнік групы Іван ПАЦЯРЯЙКА з Ялты прыслаў да нас у рэдакцыю пісьмо, у якім падазяліся сваімі ўражаннямі.

Мы, эмігранты з горада Нью-Йорк, на працягу пяці дзён былі гасцямі цудоўнай сталіцы Беларускай рэспублікі — Мінска. Мы агледзелі горад, наведалі дзіцячы піянерскі лагер, пабывалі ў калгасе імя Гастэлы. Васіль Шыманскі, старшыня гэтага калгаса, расказаў, што ў гаспадарцы 3 200 гектараў зямлі, больш 3 000 галоў буйной рагатай жывёлы, 70 трактараў, 45 грузавых аўтамашын, 19 камбайнаў. Сяляне атрымліваюць за сваю працу ад 180 да 250 рублёў у месяц. Нас правезлі па тэрыторыі калгаса, паказалі палі, якія абяцаюць добры ўраджай.

Наведалі мы і Хатынь—вёску з трагічным лёсам і ўсклалі вянком на месца, дзе загінулі мірныя жыхары. Нельга забыць ахвяры мінулай вайны, якіх было так многа ў беларускага народа.

Усіх турыстаў уразіла, што ў Мінску не засталася і следу разбурэнняў, горад прыгожы, зялёны, чысты. Вельмі спадабалася ўсім гасціннасць беларусаў.

Але самае галоўнае, што 34 чалавекі з 62 атрымалі магчымасць пабываць у родных мясцінах, пабачыцца са сваімі блізкімі. За гэта прадстаўленую нам магчымасць мы шчыра дзякуем.

З ПЕСНЯЙ ПРАЗ ЖЫЦЦЁ

Генадзю ЦІТОВІЧУ — 60 год

Яна заўжды была спадарожніцай чалавека—у хвіліну скрухі падтрымлівала, падбадзёрвала яго, у хвіліны радасці рабіла гэту радасць яшчэ большай, узнёслай. Праца і побыт людзей, іх думкі і спадзяванні, маладая шчырасць кахання і горыч расставання—усё гэта знайшло свой адбітак у народных песнях, якія перадаюцца з пакалення ў пакаленне. Вось гэтыя песні з шалохам дрымучых пушчаў і сасновых бароў, «зімненкай крынічанькай», з салаўінымі спевамі, калі «ці на свет світае, ці на зоры займае», і зачаравалі беларускага хлопца з мястэчка Новы Пагост, што на Міёршчыне,—Генадзю Цітовіча. Ды так, што сталі неад'емнымі ад усяго яго жыцця. Яшчэ ў маленстве ён чуў, як гучалі яны і пад зорным небам ля купальскіх вогнішчаў, і на вузкіх сялянскіх палосках у жніўны час, і ў доўгія зімовыя вечары, калі людзі пасля працы бавілі час на вачорках, хрысьбінах і вяселлях.

Гэта захопленасць фальклорнай творчасцю народа, любоў да яе прыводзяць Генадзю Цітовіча на музыказнаўчы факультэт Віленскай кансерватарыі. Тут, будучы студэнтам, ён піша шэраг работ—пра беларускую народную музыку, пра беларускія вытокі «Літоўскай распсоды» М. Карловіча, выступае з папулярнымі лекцыямі пра каляндарныя беларускія песні і інш. Адначасова ён робіць этнаграфічныя паездкі па Заходняй Беларусі для збірання фальклору, у выніку якіх было запісана больш як паўтары тысячы народных песень. Але выдаць, апублікаваць усё тое, што сабраў ён, у той час было не так проста—улады праводзілі палітыку жорсткай паланізацыі.

Настаў 1939 год. У вераснёўскія дні Чырвоная Армія прынесла вызваленне народу Заходняй Беларусі. На руінах былога памешчыцка-буржуазнага ладу завітнела новае жыццё. Выйшла на шырокі прасцяг і беларуская народная пес-

ня. Адаін за адным аднаўлялі работу ў свой час забароненыя хоры, гурткі, ствараліся новыя. Генадзю Іванавіч вядзе вялікую культурна-асветніцкую работу па папулярнасці і развіццю народнай творчасці праз Баранавіцкае абласное радыё, выступае з лекцыямі, стварае мастацкія калектывы.

Вайна і часовае акупацыя Беларусі нямецка-фашысцкімі захопнікамі на пэўны час перапынілі творчую працу Г. Цітовіча. Аднак адразу ж пасля вызвалення роднай зямлі ад акупантаў нястомны энтузіяст зноў самааддана ўзяўся за работу. Кіруемы ім хор вёскі Вялікае Падлессе Ляхавіцкага раёна стаў вядомы на ўсю рэспубліку.

Разам з гэтым Г. Цітовіч з уласцівым яму творчым тэмпераментам вядзе работу па збіранню і апрацоўцы фальклору, піша артыкулы і даследаванні, складае і рыхтуе да друку зборнікі. Плёнам яго нястомнай энергіі і працы з'яўляюцца зборнікі «Беларускія народныя песні для двух галасоў» (1948 г.), «Песні часця» (1950 г.), «Апрацоўкі беларускіх народных песень» (1955 г.), «Песні беларускага народа» (1959 г.), «Польскія народныя песні» (1962 г.). І нарэшце самай значнай работай Генадзю Іванавіча можна па праву лічыць такое фундаментальнае выданне, як «Анталогія беларускай народнай песні», якое выйшла з друку ў 1968 годзе.

Г. Цітовіч шмат працуе ў навукова-даследчай галіне, актыўна ўдзельнічае ў фальклорных мерапрыемствах, у экспедыцыях па збору духоўнай спадчыны беларускага народа. Ён аўтар шэрагу артыкулаў на музыказнаўчы тэмы.

...Гучыць песня, чароўны, мілагучны напеў яе запаланае сэрцы. Песня «Люблю наш край»... Яе змяняе імклівае, віхура «Мяцеліца», затым журботна-лірычны «Пахмурны ранак», жартоўная «Як пагнала бабуленька», узнёслая «Ра-

дасць»—пранікнёна і сардэчна гучаць старадаўнія і сучасныя беларускія народныя песні ў выкананні Дзяржаўнага народнага хору БССР. Яго выступленні чулі не толькі ў гарадах нашай рэспублікі, не толькі ў самых далёкіх вёсках Беларусі, а і ў многіх гарадах і сёлах Украіны, Прыбалтыкі, Сярэдняй Азіі, Сібіры, Малдавіі, Казахстана, Паволжа, Кубані. Знаёмы з яго майстэрствам у Польшчы, Румыніі, Венгрыі і іншых краінах.

Пахвала артыстам хору выражаецца як у газетных водгукх, так і ў ападысментх глядачоў. Гэтыя ападысменты адраасаваны не толькі тым, хто спявае і танцуе на сцэне, а і таму, хто накіроўвае дзейнасць калектыву, хто дбае пра пазышэнне майстэрства, пра адметнае аблічча хору, пра тое, каб дачесці да шматлікай масы непаўторнае харавое беларускай песні,—мастацкаму кіраўніку хору, яго заснавальніку, народнаму артысту СССР Генадзю Цітовічу.

А. ТРАЯНОУСКІ.

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Аркадзь КУЛЯШОУ

Сасна і бяроза

Трымаюць Зямлю без падавжнікаў тых,
Без мудрага троса,
Жывымі рукамі карэнняў сваіх
Сасна і бяроза.

Ад дыму да пары ў пякельных катлах
Судна, паравоза
Прайшлі яны поруч гарачы
свой шлях
Сасна і бяроза.

Лягла на іх плечы цяжарам вайны
Акопная проза:
Служыла салдатам сасна — для труны,
Для крыжа — бяроза.

Знікала з тузоў, гандляваўшых крывёй,
Пыхлівая поза,
Калі перад імі ўставалі з пятлей
Сасна і бяроза.

Ад явы крывавай не вынайшлі лек...
І ўзнікла пагроза,
Што могуць пад крыжам закончыць свой век
Сасна і бяроза.

Ужо на насенне, якое ў раллі
Паглядваюць коса
Аратыя смерці, каб больш не раслі
Сасна і бяроза.

Над імі ракетны ўзрываецца гу...
І гул бамбавоза...
А што, як Зямлю нашу выпускаць з ру...
Сасна і бяроза!

Над спаленай вёскай

Над спаленай вёскай,
адзетай жалобным граніткам
Званы абзываюцца рэхам
вайны не забытыя
Хай вечны агонь,
што запалены ў памяць
Хатыні

Як руны і як неба,
палае — зялёны і сіры
Няхай яго полымя,
жытам спячотным і спелым
Схіляецца ў ногі
Хатыні дварам скамянелым
Парогу халоднаму,
прызбе маўклівай пры хаце
Хай гора, заснуўшае ў камі
прачнецца ў набац

х х х
Не сустракацца мне больш ніко
З маім маленствам у чыстым по
З маім юнацтвам у лесе цёмным
З маім ваенным жыццём бяздомным
Па ціхіх вулках, па трактах гулі
Прайшлі маленства, юнацтва ле
І, перакуленыя ў рачулках,
Сплылі з вадою на край плане
Яны ўжо — кропля святла ў сусве
А я, не вечны і нецярплівы
Чакаць не згодны, што нехта, не
Правяць некалі іх негаты
Мне б хуткасьць думкі, бляск уяўлен
Каб мог я словам дагнаць праме
І нечаканым спыніць экран
Гады былыя на вокалмгнен
Я б галавою прыпаў ссве
Тады б да ног іх, ад шчасця пла
У чыстым полі паперы бел
У цёмным лесе чарнільных знак

У ЛІТАРАТУРНЫХ МУЗЕЯХ УКРАЇНЫ

За гады Савецкай улады на Украіне створана шмат літаратурных музеяў. Асаблівай пашанай карыстаецца тут вялікі кабзар Тараса Шаўчэнка. Дзейнічаюць чатыры яго музеі: у вёсцы Моришчы на Чаркашчыне, дзе ён нарадзіўся, у Каневе, каля Шаўчэнкавай магілы над дніпроўскай кручай, і два ў Кіеве.

У кнігах водгукі гэтых музеяў ёсць запісы людзей, якія прыязджалі з розных мясцін Беларусі. Яны сардэчна дзякуюць за тое, што ў экспазіцыях адведзена месца для Якуба Коласа і Янкі Купалы. Абодва нашы класікі былі ў 1939 годзе ў Кіеве і Каневе на юбілей Тараса Шаўчэнка. Захавалася тагачаснае фота: Іван Дамінікавіч і Канстанцін Міхайлавіч адпачываюць у плечынях краісла на палубе парахода.

На асобным стэндзе ў шаўчэнкаўскіх музеях выстаўлены творы Я. Коласа, Я. Ку-

палы, М. Багдановіча, М. Танка, П. Броўкі, П. Ахрыменкі і там жа «Кабзар», выдадзены па-беларуску.

Адусюль з'язджаюцца наведвальнікі ў мемарыяльны музей класіка украінскай літаратуры, пісьмennisка і вучонага Івана Франка ў Львоў і ў вёску Крыварыўно каля рэчкі Чарамон у Карпатах, дзе ён нарадзіўся. Рыхтуючыся да педагагічнай работы, Іван Франко склаў праграму выкладання, у якой значнае месца адвёў гісторыі беларускай культуры, пачынаючы з часоў Скарыны.

Максім Горкі ў пісьме да Міхайлы Кацюбінскага высока ацаніў тады яшчэ маладых Коласа і Купалу. Гэтае пісьмо можна ўбачыць у музеі М. Кацюбінскага ў Чарнігаве, у доме, дзе жыў гэты пісьмennisкі ў 1898—1913 гадах.

Два гады назад адкрыўся мемарыяльны музей Максіма Рыльскага ў Кіеве, дзе жыў і памёр гэты выдатны

украінскі савецкі паэт і вучоны. Рыльскі дасканала ведаў, любіў і цаніў беларускую літаратуру, быў звязаны дружбай з многімі нашымі пісьмennisкамі, і асабліва моцна з Якубам Коласам. Не аднаразова гасціў у Коласым доме ў Мінску. Яны сустракаліся на сесіях Вярхоўнага Савета СССР, на пасяджэннях Камітэта абароны міру, пісьмennisкіх з'ездах, сходах і вечарах.

У 1945 годзе Максіму Рыльскаму споўнілася 50 гадоў. Колас паслаў яму тады прывітальнае пісьмо. Яно экспануецца цяпер у музеі Рыльскага. Кранаюць шчырыя словы нашага народнага паэта:

«Я з захваленнем гляджу на Вашу жыццё, даверху поўнае мужнай, нястомнай, плённай працаю. Нездарма гана рыцца ёю украінскі народ. Кожны народ быў бы шчаслівы мець творчыя здабыткі, падобныя Вашым. Вы ведаеце самі, і я рад яшчэ раз

сказаць Вам, як блізка Ваша імя, якая родная Ваша праца нам, беларусам, кроўным сябрам і суседзям».

Кланяюся Вам, ветэрану савецкай літаратуры!».

У Палтаве ёсць музей Ул. Караленкі. Тут сядоў выстаўлены кніжак і «Жалейка» Янкі Купалы. На тытуле захаваўся аўтограф: «Вельмі паважанаму пану Караленку ў знак шчырай пашаны яго прац на полі грамадзянскім, Янка Купала».

Выдатны беларускі паэт Максім Багдановіч лячыўся і памёр у Ялце ў 1917 годзе. У гарадскім літаратурным музеі адлюстравана яго жыццё і творчасць.

У Нежыне студэнты педінстытута ў знак таго, што там навучаўся славы беларускі пісьмennisкі-дэмарат Францішак Багушэвіч, стварылі яго музей. Беларускія пісьмennisкі падарылі музею шмат кніжак і розных матэрыялаў аб Францішку Багушэвічу.

А. СЛЕСАРЭНКА.

Дэманструюць маладыя мастакі

Фота Ул. КИТАСА.

У вялікай зале Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута размясцілася выстаўка-музей студэнцкіх работ. Іх аўтары—жывапісцы і графікі, мастакі-канструктары, майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Экспазіцыя выстаўкі-музея будзе пастаянна абнаўляцца. Студэнты мастацкага факультэта змогуць прыйсці сюды, як у творчую лабораторыю.

НА ЗДЫМКАХ: 1. С. БАНДАЛЕВІЧ. Тыгр (цацка). Дрэва і нітраэмаль.

2. Г. ЛІТВІНЕНКА. Сервіз з фарфору і дрэва.

3. І. КУРТАЎ. Дэкаратыўныя вазы (шамот).

Ночью мы с Семеном Рябовым и Алексеем Ивановичем Орловым сумели составить более или менее полную картину положения в Праге. Рябов передал наши сведения в штаб Первого Украинского фронта... На рассвете 7 мая я была тяжело ранена неподалеку от отеля «Крона».

О том, как власовцы убежали из Праги в район Пильзенна, пытаюсь там соединиться с американскими войсками, я узнал позднее, лежа в московском госпитале.

ВОЗМЕЗДИЕ

Ночь с одиннадцатого на двенадцатое мая Власов пролежал в старинном замке южнее Жембрака. Все продрогли — в узких высоких комнатах мерзко пахло плесенью, сыростью. Власова поместили на втором этаже, в спальне. Смотритель хотел рассказать, что на широченной кровати под белым шелковым пологом когда-то почивал император Франц-Иосиф.

Власов попросил разжечь камин. Раздобыли дров, плеснули из канистры бензин — в палино повалил черный дым — дымоходы оказались завалены.

Никого из ближайшего окружения Власова с ним не было — разбежались кто куда. Женков исчез еще из Карловых Вар, Трухин и Малышкин из Яковинка. Оттуда же, из Яковинки, убежал на автомашине Закутний, оставив на столе записку: «Счастливого оставления».

Вечером Власов сказал Орлову:

— Вы, надеюсь, меня не брошите?

— Что вы, господин генерал...

Утром всех потрясла новость — на рассвете восемнадцать офицеров штаба во главе с полковником Журовым ушли в неизвестном направлении. Они вели с собой сорок семь рядовых и унтер-офицеров, угнали машины, в том числе цистерну остатками горючего и фургон продовольствием.

Капитан Кучинский охрип, спрашивая тех, кто видел, как ушел полковник Журов.

— Почему молчали?

— Их благородные господин Журов сказали, что уходят авангардом по приказанию генерала...

Докладывая Власову о происшествии, Кучинский напомнил:

— Я вам говорил, что Журов отдался большевикам... Свои...

Орлов сидел в машине Власова. Пора было ехать, но Власов ждал возвращения Кучинского, который сам вызвался звать, куда ушел Журов. Когда машина Кучинского рылась, переводчик Власова Ресслер с завистью сказал:

— И этот не вернется...

Орлов, занятый своими мыслями, ничего не ответил.

Ресслер пошел потопорить садовую.

Фюфер Власова Камзолов тался поймать Москву. Все время слышалась чужая речь: английская, французская и другая музыка — мир празднично победил.

— Пропала Москва, ваше благородие.

— Не можете без благородия, Камзолов?

— Привык, ваше благородие. Можно обратиться? Довольно приятель мой, он капитан Кучинского повез, сказал мне, мы... в Испанию.

— В Испанию? Чепуха, Камзолов...

Шурка Довгас слышал, что сам Франко нашему генералу приглашение прислал...

— Мой тебе совет, Камзолов, не болтай лишнего...

— Слушаю, ваше благородие. Тише! Москва, ваше благородие.

Сказал Левитан. «Советские вооруженные силы освободили фашистского гнета европейские народы. Так называемый «новый порядок» в Европе ликвидирован. Фашистское государство в самой Германии уничтожено, и тем самым немец-

кий народ избавился от «коричневой чумы». Перед народами Европы и всего мира стоят сейчас задачи установления мира...»

Ворвался истеричный голос: «Ахтунг! Ахтунг!»

— Камзолов! Что же ты! — Мешают, ваше благородие.

Послышался женский голос: «Мы передавали передовую статью газеты «Правда». Слушайте музыку. Полонез Огнискского...»

— Ваше благородие, смотрите. Ресслер уже в штатском.

Орлов взглянул на переводчика, язвительно спросил:

— Приготовились?

Ресслер сделал вид, что не заметил насмешки:

— Вы знаете, куда мы направляемся?

— Что случилось?

Камзолов молча вышел, поднял капот. Слышно, как он махнул рукой. Власов крикнул: — Скорее!

Камзолов нехотя ответил: — Сейчас...

Машина Кучинского стояла впереди поперек дороги у столбика с цифрой «33». В лесу было тихо, спокойно. Через минуту донесся шум — по шоссе шли машины.

«В чем дело? Наверное, здесь место встречи с американцами. Что мне делать?! Как только появятся американцы, Власов вылезет».

Из-за кустов выскочили люди. Их много.

«Это же наши! Танкисты!»

— Руки!

«Почему мне кричат? Да они

Арк. ВАСИЛЬЕВ

— Куда?

— В штаб седьмой американской армии, к генералу Петчу. Власов — генерал, вы — подполковник. А кто я? Ober-лейтенант. Я предпочел штатское.

«К американцам! Они же его могут принять... Тогда все уйдет... Что делать? Если бы здесь был Никандров...» Орлов вздохнул. В сотый раз, наверное, за последние двое суток вспомнил — Прага, отель «Крона», по лестнице летит капитан Колчин, кричит: «Убит Никандров!» «Павел Михайлович, Павел Михайлович! Стольких людей спас, а сам не дожился... Такой страшный удар для меня. Самое главное — потеряна связь с нашими».

А Ресслер свое:

— Господин Орлов, вы никуда из машины не уйдете?

— Нет, а что?

— Я оставлю мой чемоданчик... Присмотрите за ним...

— Присмотрю... Скажите, Виктор Адольфович, вы про Петчу пошутили?

— Бог с вами! Какие тут шуточки... Получена радиграмма, что генерал Петч ждет Андрея Андреевича в час дня...

Помните? «В час дня, ваше превосходительство...» Помните?

— Что?

— У Леонида Андреева в рассказе о семи повешенных...

— Мрачные у вас шуточки, господин Ресслер.

«Что делать? Что делать? Уйдет, подлец, уйдет!»

— Ваше благородие, разрешите?

— Что тебе, Камзолов?

— Выходит, к американцам? Разрешите отлучиться?

— Бежать задумал?

— Что вы, ваше благородие... Может, Довгас вернулся. Он у меня часы взял...

— Иди, только быстрее...

«Что делать? Что делать? Надо взять себя в руки... Сейчас половина двенадцатого. Если Ресслер не врет, тогда через полчаса часа мы должны быть у Петча... У меня в запасе только час... Как только увижу, что американцы близко, убью. Вот и все. Живым не выпущу... В спину ему, подлецу, стрелять не стану, пусть видит. Скажу: «Именем Советской власти!»

Подбежал Камзолов:

— Ваше благородие, Довгас не подходил?

— Нет...

— Пропали мои часыки... Ваше благородие — их превосходительство!

На крыльце стоял Власов. Как всегда в полувоенной форме, без погон. Неизменные огромные очки. В руках чемодан...

«Идентифицируйте машину. Остановилась рядом. За рулем Довгас. Камзолов погрозил ему кулаком. Довгас показал часы. А кто в машине? Какой-то офицер. Спит. Вот это нервы!»

«Тридцать пять минут двенадцатого! Что же делать? Что же делать? Идет... Идет... Ваше превосходительство, председатель «Комитета освобождения народов России». Идет с чемоданчиком, крутит головой в разные стороны — боится, как бы кто не пришел на прощание... Здорово тебя, подлеца, подвел — скулы выперли, весь желтый, из-под очков на ползают на щеки синие отеки. Где мне сидеть? Рядом с шофером? Камзолов может помешать, когда я буду стрелять в эту сволочь!»

— Сидите, Алексей Иванович, сидите, — сказал Власов. — Я сяду на заднее... Виктор Адольфович, вы готовы?

— Так точно, ваше превосходительство.

— Тогда с богом!

Ресслер оглянулся, увидел идущую следом машину.

— Кто это нас сопровождает, ваше превосходительство?

— Капитан Кучинский... А что?

— Кто с ним?

Власов равнодушно ответил: — Право, не знаю... Кто-нибудь из своих, не все ли равно, Виктор Адольфович...

Власов посмотрел на часы.

— Как вы думаете, успеем?

— Должны... Если, понятно, не встретим советских танкистов...

— Проскочим... Я, пожалуй, лягу... Прикройте меня одеялом...

Орлову показалось, что Камзолов усмехнулся. «Кто он?» «Мое дело баранку вертеть! Куда прикажут!» А может, он больше понимает, чем я о нем думаю... Поговорить бы с ним... Поздно... Без пятнадцати минут двенадцать...»

Голос Власова из-под одеяла звучит глухо:

— Нам важно проскочить километров двадцать, а там...

«Что там? Там тоже будешь Родины торговать? «Моя армия — самый надежный щит европейских народов от коммунизма». Это ты Черчиллю писал... Тебе все равно, кому поноску носить!»

Мелькают столбики. Дороги в Чехословакии отличные. «Двадцать восемь, двадцать девять. Это откуда же двадцать девять? Наверное, от Пильзена...»

Деревья. На улице толпа. Красные флаги. Парень в розовом свитере яростно сбивает топором немецкие названия...

Камзолов отчаянно сигналил. Парень с топором подбежал к машине. Поздно. Проскочили. Не отстала и машина Кучинского...

«Двенадцать часов. Полдень. Что же делать? Что?»

Вперед лес. Дорога прямая-прямая, немного в гору. А вот и развилка.

«Почему Камзолов взял направо? Знает? Или наобум — лишь бы ехать... Почему не спросил? А кого спросить? Меня? И Кучинский за нами. Сам за рулем. Летит, словно сумасшедший».

Капитан Кучинский обогнал машину Власова. Довгас что-то крикнул Камзолову — что именно, Орлов не разобрал.

Завизжал тормоза. Машина стала. Власов высунулся из-под одеяла:

же не знают, кто я. Я для них власовец».

Орлов протянул руки. Старший лейтенант снял с Орлова ремень с кобурой, обшарил карманы — все молча, деловито. По бокам у Алексея Ивановича появились солдаты с автоматами.

Старший лейтенант приказал: «Смотреть в оба!»

«Попробую сказать им что-нибудь».

— Товарищи!

— Молчать!

— Вы понимаете, товарищи...

— Молчать, гад...

Власова вытащили из машины. Он без очков, матерится, пытается драться. Кучинский держит его за руки. Танкист сзади ухватил за горло. Кучинский кричит Ресслеру:

— Давай руки, давай...

Ресслер, бледный, растерянный, покорно протянул руки...

В пяти метрах от машины Кучинского остановился Т-34. Из него вышел полковник.

«Сейчас я его окликну...»

— Товарищ полковник! Одну минуточку...

Полковник прошел мимо, мельком глянув на Орлова. Офицер, тот, что ехал в машине Кучинского, подошел к полковнику, ладонь у козырька. Рапорт звучит громко, отчетливо, даже торжественно:

— Товарищ полковник! Операция по захвату изменника Родины Власова проведена благополучно. С нашей стороны потерь нет. Непосредственное участие в операции принимали начальник отдела СМЕРШ 162-й танковой бригады 25-го танкового корпуса Вишнеградский, оперуполномоченный Игнаткин и военнослужащие вверенной вам бригады. Содействие в задержании изменника Родины оказали перешедшие на нашу сторону власовцы Кучинский, Камзолов, Довгас...

— Спасибо, товарищ Якушев! Спасибо, товарищи танкисты!

— Служим Советскому Союзу!

Полковник снял фуражку, вытер платком вспотевший лоб, улыбнулся бойцам — «Все, ребята, дело сделано!»

«Никто на Власова не смотрит. И на меня. Я думаю, что все будет его рассматривать. Изменник Родины... А никто не смотрит, ни о чем не спрашивает. Только часовые не спускают глаз».

— Товарищ полковник, одну минутку...

— Запомните, вы не имеете права называть меня товарищем. Ваша фамилия?

— Орлов... Алексей Иванович...

— Я вас слушаю, Орлов...

— Я хотел разъяснить не-

доразумение... Я подполковник Советской Армии.

— Я вижу офицера немецкой армии...

Полковник отошел, сказал Якушеву:

— Поехали, Михаил Иванович!

Власов сел в машину. Тяжелая нижняя челюсть у него отвисла еще больше, губы посинели. Хрипло попросил:

— Очки!

Капитан Якушев приказал танкисту:

— Посмотрите...

Очки пали. Они лежали на обочине. Одно стекло разбито. Танкист надел очки на нос Власову, не удержался и засмеялся — Власов на самом деле был смешон с перекошенным от бессильной злобы лицом, в очках с одним стеклом.

Капитан строго одернул танкиста:

— Костин! Вы не в кино... Костин засмеялся громче. И это было как сигнал к общему веселью. Смеялись все. Смеялись солдаты. Смеялись офицеры.

— Прекратить смешки! — крикнул капитан Якушев и сам улыбнулся.

И, это было непостижимо, засмеялся Ресслер. Сначала он растерянно, несмело улыбнулся — на него никто не обратил внимания. Переводчик, осмелев, тихонько захихикал, а уж потом, не сдерживаясь, засмеялся громко, в открытую.

Танкист с автоматом, смеясь, посмотрел на арестованного — что, дескать, с ним такое, что это ему так весело. Потом улыбка ушла с лица танкиста, и он зло крикнул:

— А вы что?

Ресслер начал судорожно катать.

Орлов сидел в машине рядом с Ресслером. Алексей Иванович совершенно успокоился. «Все! Власова взяли. Хоть и не мы, но взяли». Орлову захотелось поудобнее. «А я все-таки здорово вымотался! Устал дьявольски... Хорошо бы сейчас вымыться, побриться и устроиться поудобнее. Сережка, бывало, говорил «принудиться»... Кира, Кира... «Алеша, как ты мог! Как ты мог, Алеша!»

У подъезда дома стоял неизвестный Орлову генерал-майор танковых войск, генерал-полковник Болотин, офицеры и люди в штатском.

Полковник отрапортовал:

— Докладывает полковник Мищенко... Операция по захвату...

Все подошли к машине, в которой, нахохлившись, пригнув голову к торчащим выше борта коленям, сидел Власов.

Молча посмотрели и отошли. Орлов крикнул:

— Товарищ генерал-полковник!

Болотин торопливо подошел к машине.

— Алексей Иванович! — И приказал: — Освободить! Немедленно...

Удивленные танкисты мялись — выполнять ли категорический приказ.

Болотин позвал генерала.

— Евгений Иванович! Это же...

— Ясно!

Орлов вылез из машины. Генерал протянул ему руку.

— Фоминых.

— Орлов.

Ресслер с ужасом смотрел на Орлова. Власов не поднял головы.

— Слышал про Мартынова, — посуровев, сказал Болотин.

— Про Мартынова? — удивленно спросил Орлов.

— Он тебе так и не назвал настоящую фамилию? Узнаю Андрея Михайловича... Ранение очень тяжелое. Мы было совсем отчаялись, а он сегодня заговорил. Первое, что он сказал, спросил о тебе.

Генерал Фоминых подошел проститься.

— Повезу сукина сына в Дрезден... Надо показать маршалу...

Рядом стоял Камзолов. Орлов шутливо спросил:

— Получил часы?

Камзолов протянул руку. Орлов успел рассмотреть — часы показывали час дня. Час дня 12 мая 1945 года.

(Окончание следует).

ПАРАД КВЕТАК

Гэта выстаўка была адкрыта ўсяго некалькі дзён, таму што жыццё яе экспанатаў вельмі кароткае. Пяшчотыя ружы, царственна-прыгожыя гладыёлусы, розакаляровыя флэксы, велічныя вярціні, урачыстыя гваздзікі, беласнежныя калы вялізнымі сукавецямі расцвілі над дахам павільёна Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі БССР. Тут з 5 па 9 жніўня праходзіла традыцыйная гарадская выстаўка кветак. Звыш 30 арганізацый беларускай сталіцы і шмат кветкаводаў-аматараў прынялі ўдзел у гэтым маляўнічым парадзе.

Зразумела, самую багатую калекцыю прадставіў Цэнтральны батанічны сад, які, акрамя вядомых гатункаў летніх кветак, паказаў і навінкі селекцыйнай работы. Супрацоўнікі ледзь паспявалі адкаваць на пытанні аматараў, якіх асабліва прываблівалі пышныя букеты гладыёлусаў. Гладыёлусы — вельмі папулярныя кветкі ў нас у рэспубліцы. І якому сапраўднаму кветкаводу не хацелася б папоўніць сваю ўласную калекцыю славытымі гатункамі «Араблен Найт», «Бліцард», «Герман ван дэр Марк», «Арс», «Вілі Флёр», «Аксаміт», «Тудуз Латрэк»?

Выдатна аформіў сваю экспазіцыю Трэст вялікага будаўніцтва. На смарагдавым дыване з дэрыну, які імітуе гарадскі газон, у вялізных круглых вазах — букеты самых разнастайных кветак. Для мінчан, для гасцей беларускай сталіцы вырасталі работнікі трэста гэтыя цудоўныя ружы, астры, флэксы. Асабліва прыгожыя гваздзікі сямейства Сім — «Уайт Сім», «Рэд Сім», «Вільям Сім», «Артур Сім».

Кветкаводы-аматары прадэманстравалі на выстаўцы не толькі ўменне захаваць чысціню вядомага выдатнага гатунка, але і

здольнасць стварыць сваю ўласную кветку. Гэта вярціні «Партызан Беларусі», «900 год Мінску», «Лявоніха» і інш.

Вялікую калекцыю кветак прадставіла 47-я мінская школа. Нават цяжка было паверыць, што ўся гэта рознакаляровая духмяная прыгажосць вырашчана на невялікім прышкольным участку.

Шмат карыснага знайшлі на выстаўцы і аматары хатніх раслін. Цэнтральная станцыя юных натуралістаў прадэманстравала багацейшую калекцыю кактусаў, а секцыя кветкаводаў-аматараў — рэдкія лекавыя расліны.

Вялікую цікавасць у заведвальнікаў выклікалі кветкавыя кампазіцыі. Уменне склаціць букет — сапраўднае мастацтва. Яно ўзнікла ў Японіі. Японскае слова «ікэбана» перакладаецца як «данамагчы кветцы выявіць сябе». Іншы раз дзве-тры кветкі, з густым сямнанаваным, уражваюць больш, чым велізарны букет.

Амаль у кожным запісе, зробленым у кнізе наведвальнікаў выстаўкі, адзначалася кампазіцыя «Ахвярам Хатыні». Здавалася, нічога незвычайнага не знайшоў яе аўтар — пунсовыя ружы ў лазовым кошыку. Але ўсе спыніліся каля гэтых руж і моўчкі сталі некалькі хвілін.

Цікавымі былі кампазіцыі «Беларусь мая», «Зімачка», «Падарунак любіму», «Дзядулю ад унучкі», «Памяці невядомага салдата». І яшчэ хочацца адзначыць адну работу (яе аўтары — вучні 27-й мінскай школы): у дзюбах керамічных вазах амаль адвольна вывешчаныя букеты з проценькіх кветак і назва — «Сёмы «А» і «Сёмы «Б»».

Выстаўка была выдатным падарункам кветкаводаў нашарам беларускай сталіцы.

Т. РЭУТОВІЧ.

ЧАРАЎНІКІ З «БЕЛАГА ВОБЛАКА»

З мастацтвам народа маоры мы былі зусім незнаёмы, таму што Новая Зеландыя вельмі далёка ад Беларусі — дзесьці там, за Аўстраліяй, сярод бяскрайніх прастораў Ціхага акіяна. Ды і наогул мала ведалі пра гэту краіну і яе насельніцтва.

Магчыма, толькі этнографам вядома, што маоры называюць сваю радзіму Аотэароа — Доўгае белае воблака. Такую назву ёй даў легендарны правадыр Купе, які тысячу гадоў назад прыплыў аднекуль здалёку і ўбачыў сярод акіяна зямлю, ахутаную белымі воблакамі і туманамі. Вядома яшчэ, што маоры доўга і ўпарта змагаліся з англійскімі каланізатарамі, і ў выніку войнаў іх засталася зусім мала — тысяч сорок. Аднак энергічны і мужны народ не загінуў. Ён даў свету вялікага вучонага Тэ Рангі Хіроа. Пад кіраўніцтвам сваіх выдатных лідэраў Апірана Нгата, Тэ Пуа Херангі і іншых пачалося адраджэнне нацыі і яе самабытнай культуры. Колькасць маоры цяпер перавышае дзвесце тысяч. Існуюць нацыянальныя школы, выдаецца маарыйская літаратура. Развіваецца старажытнае мастацтва.

З гэтым мастацтвам і пазнаёмліся нядаўна мінчане, калі ў памяшканні Беларускай дзяржаўнай філармоніі выступіў ансамбль песні і танца маоры, які прыехаў у нашу краіну ўпершыню. Кожны, хто наведаў канцэрт ансамбля, лічыць, што яму вельмі пашанцавала, таму што відовішча было дзіўнае і непаўторнае. На сцэне, здаецца, выступалі не самадзейныя артысты, а чараўнікі, песні і

танцы якіх маюць магічную прывабную сілу.

Песня і танец маоры — гэта яркае спалучэнне рытму і мелодыі, якія выразна перадаюць думы народа, яго душу і характар. Вось мы бачым воінаў з здзімамі, рыбакоў з вёсламі, вось перад намі вясёлыя або сумныя закаханыя... Кожны танец суправаджаецца велічнай мелодыяй, песняй, якая зачаравае слухача, хоць ён і не разумее сансу мяккіх, музычных слоў. Потым перад намі — рытуальны танец. Гледзячы яго, адчуваеш, што магутных духаў заклінаюць не баязлівыя і пакарлівыя людзі, а храбрыя воіны, смелыя жанчыны, волю якіх абавязкова выканаюць і злыя духі, і добрыя багі.

У канцэрце выступаюць выканаўца народных песень Ізабела Кауэн і оперны спявак Ініа Тэ Віата, які спявае на маоры, на англійскай, італьянскай, рускай мовах. Як і ўсіх артыстаў, гледачы суправаджаюць іх выступленні доўгімі авацыямі, дораць ім кветкі. І зноў — танцы, песні, пасля якіх зала грыміць апладысмантамі. Гледачы надзвычай цэняць мастацтва па-сапраўднаму народнае, светлае, не сапсаванае дэградацыйным уплывам Захаду.

Калі скончыўся канцэрт, на тварах чараўнікоў з «Доўгага белага воблака» ззялі шчаслівыя ўсмішкі — іх усхваляваў незвычайна гарачы прыём. З радаснымі пачуццямі разыходзіліся і мінчане, бо ім давалася пазнаёміцца з цудоўным мастацтвам далёкага народа.

Ул. БЯГУН.

На здымку: сцэна з рытуальнага танца.

Фота В. ДУБІНКІ.

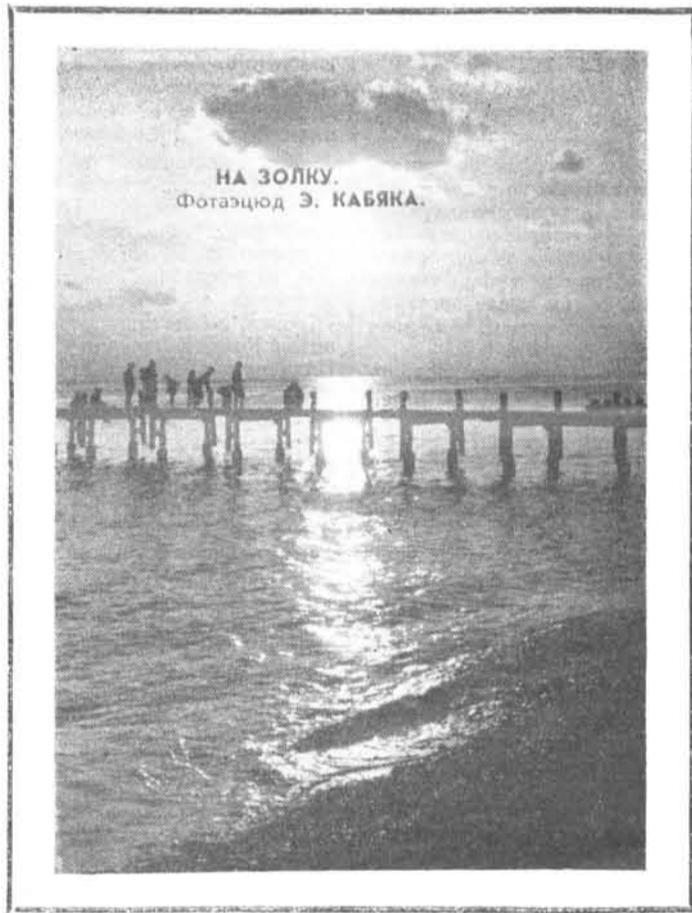
ДУБ-ВЕЛІКАН

Ен узвышаецца над усёмі навакольнымі дрэвамі і здзіўляе сваім ростам, тайшчыннай ствала, гордай «постанцю». Нават высокія махавыя сосны здаюцца побач з гэтым веліканам карлікамі. Расце ён у Беларускай пушчы, амаль у самым яе цэнтры, непадалёк ад зборнітоўніка.

Дубоў-волатай у пушчы налічваецца нямала — каля 150 — наводзе перанісу, які тут час ад часу праводзіцца. Але гэты ё многім пераўзыходзіць іншыя дрэвы. Вызначаць яго ўзрост з абсалютнай дакладнасцю цяжка. Спецыялісты ж лічаць, што дубу каля васьмісот год.

Вышыня дуба — 47 метраў. Калі б, скажам, дрэва расцілаваць на бярэні і дошкі, то з іх можна было б пабудоваць цэлы дом. Расказваюць, што яшчэ перад рэвалюцыяй англічане хацелі закупаць унікальнае дрэва. Здымка быццам бы адбылася, але піла не ўзяла ствол, і задума была пакінута. Экскурсаводы нават паказваюць сляды пілы. А магчымы ж дуб як стаць, так і стаць, непадуладны стагоддзям.

С. ЯФІМАЎ.

ГУМАР

Школьнік гаворыць маці:

— Мама, я схаджу апушчу пісьмо ў паштовую скрынку.

— Што ты? На вуліцы вецер, дождж лье як з вядра. Добрая гаспадыня назат сабаку не выпускай з дому ў такую пагоду. Няхай бацька схадзіць.

Кінатэатр. У глядзельнай зале сядзіць сабака і з велізарнай цікавасцю глядзіць на экран.

— Гэта дзіўна! — усклікнуў глядач, што сядзеў побач.

— Нічога дзіўнага! — растлумачыў гаспадар сабакі. — Проста ён чытаў раман, па якому пастаўлены фільм, і яму цікава, як зроблена інсцэніроўка.

паспрабуйце — смачна

САЛАТА З САЛЁНЫХ АБО МАРЫНАВАННЫХ ГРЫБОЎ

Нарэжце 500 г грыбоў, дзве цыбуліны або 100 г зялёнай цыбулі, дадайце 100 г зялёнага гарошку і перамышайце з маянэзам. Можна пакласці ў салату 2-3 адвараныя бульбіны.

КУРЫЦА З НАЧЫНКАЙ

Курыныя трыбухі (сэрца, лёгкае, печань, пупок) адварыце і парэжце на дробныя кубікі. Дадайце злёгка адвараны рыс, дробна пасечаныя звараныя ўкрутую яйкі, цыбулю, абсмажаную да залацістага колеру. Усё гэта пасаліце, пасыпце перцам па смаку і старанна перамышайце. Прыгатаванай начынкай нафаршыроўце курыцу

і зашыце яе. Курыцу запякайце ў духоўцы. Затым пакладзіце яе на мелкае блюда, упрыгожце і падайце абавязкова гарачую.

Курыцы — 500 г, масла сметанковага — 40-50 г, для начынкi — 200 г рысу, 3-4 яйкі, цыбуля, перац, соль па смаку.

ЗАПЯКАНКА З ПЕЧАНІ

З печані здымаюць плеўку, прапускаюць два разы праз мясарубку, дадаюць дробна нарэзаную падсмажаную на сметанковым масле цыбулю, яечны жаўток, сухары, соль, перац і перамешваюць. Затым дадаюць збіты яечны бялок, выкладваюць у змазаную сметанковым маслам і абсыпаную

сухарамі форму і запякаюць у духоўцы 25—30 мінут.

Падаюць са сметанковым маслам, варанай бульбай, марынаванымі агуркамі.

На 100 г печані (цялячай) — 25 г сметанковага масла, 15 г рэпчатай цыбулі, 3/4 яйка, 15 г сухароў, соль, перац.

ФАРШЫВАНАЯ ЦЯЛЯЧАЯ ГРУДЗІНКА

З цялячай грудзінкi выразаюць рэзры і з больш тоўстых месц зразаюць прыкладна 50 г мякаці, якую некалькі разоў прапускаюць праз мясарубку разам з замочаным у вадзе белым хлемам і падсмажанай на сметанковым масле цялячай. У молатая мяса дадаюць соль,

ваду і булён і старанна размешваюць.

Цялячую грудзінку націраюць соллю, зверху накладваюць мясны фарш і скручваюць рулетам. Краі зашываюць ніткай, абсмажваюць з разгартым тлушчам, дадаюць ваду або булён, перац, лаўровы ліст і працягваюць смажыць пры сярэднім нагрэве, зрэдку паліваючы і пераварочваючы.

Са смажанай цялячай грудзінкi вымаюць ніткі, нарэзаюць на лустачкі і падаюць з чырвоным соусам, адваранай або смажанай бульбай.

На 250 г цялячай грудзінкi — 10 г тлушчу (для смажання), спецыі.

Для начынкi: на 50 г мяса — 10 г белага хлеба, 25 г рэпчатай цыбулі, 5 г сметанковага масла, соль.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31, 39-87-92, 32-05-88, 33-15-15.

Мінск. Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

344. № 1012